

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Welzijnsbarometer

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT

Editie 2007

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

COLOFON

INHOUDSTAFEL

Deze Welzijnsbarometer is een onderdeel van het **Brussels armoederapport 2007** en wordt enkel verspreid via de website (www.observatbru.be).

De informatie mag worden gekopieerd, mits vermelding van de bron.

Gelieve op volgende wijze naar deze Welzijnsbarometer te verwijzen:
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Welzijnsbarometer 2007, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2007.

Dit document is ook in het Frans beschikbaar.
Ce document est également disponible en français sous le titre: «*Baromètre social 2007*».

Lay-out:

Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl:
Nathalie da Costa Maya

Depotnummer:

D/2007/9334/14

Voor meer informatie:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
Tel.: 02/552 01 89
observat@ggc.irisnet.be
www.observatbru.be

Myriam De Spiegelaere
Tel.: 02 552 01 45
mdespiegelaere@ccc.irisnet.be

Truus Roesems
Tel.: 02/552 01 57
troesems@ggc.irisnet.be

1.	Inleiding	3
2.	De indicatoren	4
3.	Demografische context	5
3.1	Evolutie van de bevolking	5
3.2	Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht	6
3.3	Samenstelling van de huishoudens	7
3.4	Multiculturaliteit	8
4.	Inkomen en inkomensbron	9
4.1	Leven onder de armoederisicogrens	9
4.2	Gemiddeld en mediaan inkomen	10
4.3	Mensen met een minimum- of vervangingsinkomen	11
4.4	Overmatige schulden	15
4.5	Inkomsten van de gemeenten uit personenbelastingen en onroerende voorheffing	17
5.	Arbeidsmarkt	18
5.1	Tewerkstellingsgraad	18
5.2	Activiteitsgraad	20
5.3	Werkloosheid	21
5.4	Bevolking in een huishouden zonder betaald werk (NAPincl)	26
6.	Huisvesting	27
7.	Gezondheid	28
7.1	Gezondheid van moeder en kind	28
7.2	Gezondheid op volwassen leeftijd	30
8.	Opleidingsniveau	31
8.1	Lage scholing bij jongeren tussen 18 en 24 jaar	31
8.2	Lage scholing bij volwassenen (25 jaar en ouder)	32
9.	Maatschappelijke integratie en participatie	35
10.	Woordenlijst	36
11.	Referenties	37
12.	Conclusie en samenvatting	38

I. INLEIDING

Dit document is de derde versie van de Welzijnsbarometer, waarin een reeks indicatoren worden verzameld die betrekking hebben op verschillende aspecten van armoede in het Brussels Gewest. De Welzijnsbarometer moet het mogelijk maken de socio-economische situatie van de Brusselaars te volgen in de tijd. Het is in de eerste plaats een beleidsondersteunend instrument.

De Welzijnsbarometer is een onderdeel van het Brussels armoederapport en verschijnt jaarlijks. De andere onderdelen van het armoederapport moeten tweejaarlijks verschijnen. Dit jaar verschijnt uitzonderlijk ook het deelrapport «externe bijdragen». In 2008 zal het eerste volledige Brussels armoederapport volgens de nieuwe ordonnantie^[1] het licht zien.

Het is niet mogelijk om alle dimensies van armoede in dit instrument te vatten. Armoede kan niet samengevat worden in enkele cijfers. Het is een complexe en veranderende realiteit, enkel te begrijpen door het samenbrengen van verschillende benaderingen – waaronder de perceptie van mensen die zelf betrokken zijn – en door rekening te houden met de tijdsdimensie.

We presenteren de meest recente momenteel beschikbare gegevens. Wanneer er geen nieuwe cijfers beschikbaar zijn sinds de vorige Welzijnsbarometer, worden de bevindingen van 2006 gesynthetiseerd of herhaald.

De keuze van de voorgestelde gegevens weerspiegelt de actuele beschikbaarheid van de gegevens (heel wat gegevens zijn nog niet beschikbaar) en de actuele kwaliteit van de gegevens (bepaalde bestaande gegevens zijn onvoldoende gevalideerd om in het kader van een barometer gebruikt te worden).

Andere publicaties van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn zijn complementair en verruimen het beeld (de Gezondheidsindicatoren, de Dossiers van het Observatorium). Om de grote ruimtelijke heterogeniteit van het welzijn en de gezondheid in Brussel beter te vatten, verscheen in 2006 een Welzijns – en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad. Deze atlas brengt de ruimtelijke spreiding van heel wat socio-economische, demografische en gezondheidsindicatoren in het Brussels Gewest in kaart. Meer informatie op het niveau van de gemeente wordt beschikbaar gesteld in de gemeentelijke fiches met welzijns- en gezondheidsstatistieken (www.observatbru.be).

De Welzijnsbarometer is bovendien complementair aan andere publicaties van Brusselse overheden, zoals bijvoorbeeld de conjunctuurbarometer en de statistische indicatoren van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), de rapporten van het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties, ...

[1] Zie ordonnantie van 20/7/2006 betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, te raadplegen op www.observatbru.be. Het Brusselse armoederapport alterneert met het tweejaarlijks rapport van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting dat eind 2007 verschijnt. Het Nationaal Actieplan Sociale Inclusie 2009-2011 zal in 2008 verschijnen.

2. DE INDICATOREN

Op vraag van de Europese Unie schrijven alle Europese lidstaten een driejaarlijks Nationaal Actieplan Sociale Insluiting (NAPIncl)^[2]. Dit kadert binnen een strategie beslist op de Europese Top van Lissabon in maart 2000 om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden.

Het actieplan bevat verplicht ook een indicatorenbijlage met de Europese «indicatoren van Laken», eventueel aangevuld met nationale indicatoren. De leden van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) vroegen deze indicatoren ook voor het Brussels Gewest te berekenen.

Een aantal NAPIncl-indicatoren zijn gebaseerd op administratieve gegevens. De meeste indicatoren echter zijn gebaseerd op gegevens die afkomstig zijn van enquêtes (vooral EU-SILC^[3] en de arbeidskrachtenenquête). De nauwkeurigheid van de resultaten is afhankelijk van de grootte van de steekproeven. Voor indicatoren op Belgisch niveau zijn die steekproeven voldoende groot, wat niet altijd geldt voor steekproeven van het Brussels Gewest. Aan de hand van de berekening van betrouwbaarheidsintervallen kan de nauwkeurigheid worden ingeschat. De betrouwbaarheidsintervallen zijn echter niet altijd beschikbaar en men moet dus voorzichtig zijn bij de interpretatie van de evolutie tussen verschillende jaren.

Slechts enkele NAPIncl-indicatoren op basis van de EU-SILC-enquête zijn beschikbaar voor het Brussels Gewest omdat de Brusselse steekproef voor deze enquête erg klein is. Voor sommige indicatoren kunnen andere bronnen een alternatief vormen, zoals bijvoorbeeld de Gezondheidsenquête.

De beschikbare NAPIncl-indicatoren worden uiteraard in deze barometer opgenomen. Ze worden aangeduid met de vermelding (NAPIncl).

Naast de Europese indicatoren, verzamelt deze Welzijnsbarometer de meest relevante en beschikbare indicatoren met betrekking tot armoede in het Brussels Gewest. Hiervoor worden heel wat verschillende gegevensbronnen benut: Rijksregister, Wachtregister, Kruispuntbank Sociale Zekerheid, Observatiecentrum voor de huurprijzen, Actiris, POD Maatschappelijke integratie, ... Er wordt bovendien zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de Verenigde Vergadering van de GGC hieromtrent. Voor zover ze beschikbaar zijn, kunnen de gegevens per gemeente steeds worden opgevraagd bij het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

[2] In België wordt het NAPIncl samengesteld en opgevolgd in overleg tussen de Federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen. Het rapport is beschikbaar op de website van de POD Maatschappelijke Integratie (http://www.mi-is.be/themes/poverty/NAP/index_nl.htm).

[3] EU-SILC (Statistics on income and living conditions) is een Europese enquête en een belangrijke bron om vanuit een multi-dimensionele benadering het geheel van factoren inzake sociale inclusie van huishoudens en individuen in de maatschappij in kaart te brengen. Ze moet vergelijkingen tussen de verschillende lidstaten mogelijk maken. Meer info over de enquête vindt u op <http://statbel.fgov.be/silc/>.

3. DEMOGRAFISCHE CONTEXT

3.1 Evolutie van de bevolking

Op 1 januari 2007 telde het Brussels Gewest officieel 1 031 215 inwoners (496 788 mannen en 534 427 vrouwen).

Tussen 1/1/2006 en 1/1/2007 steeg de bevolking met 12 411 mensen. Dat is een stijging met 1,2 % wat hetzelfde groeipercentage is als het jaar voordien.

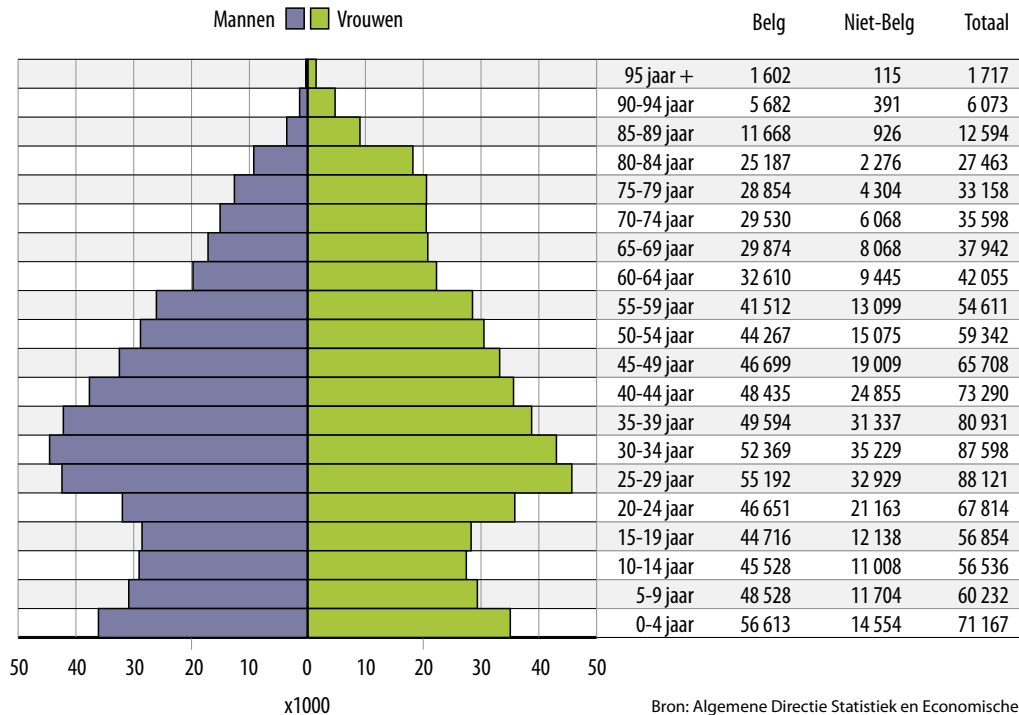
Op 1 januari 2007 telden we bovendien 20 805 personen in het wachtregister, 24 % minder dan het jaar voordien.

Sinds meerdere jaren stijgt het aantal jonge kinderen en is het geboortecijfer hoog. In 2006 telde het Brussels Gewest officieel 44 626 kinderen tussen 0 en 3 jaar en 120 696 kinderen tussen 3 en 12 jaar. Het werkelijk aantal kinderen is echter groter. Het aantal geregistreerde levende geboorten in het Rijksregister is immers lager dan het aantal geregistreerde levende geboorten in de statistische geboorteformulieren^[4]: in 2005 werden er via de geboorteformulieren 973 levende geboorten meer geteld. Het verschil tussen beide nam toe tussen 1998 en 2003 en blijft sindsdien relatief stabiel. In 2005 werden 251 geboorten geregistreerd in het wachtregister (kinderen waarvan de moeder in het Brussels Gewest verblijft). Dit aantal stijgt continu sinds 1998 (213 geboorten).

[4] Via de statistische formulieren van geboorte worden alle nieuwgeborenen geregistreerd die in het Brussels Gewest wonen, ongeacht wat hun verblijfsstatuut is.

3.2 Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht

Figuur 1: Bevolkingshistogram van het Brussels Gewest op 1/1/2006

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Rijksregister

Tabel 1: Evolutie van de kenmerken van de Brusselse bevolking tussen 1998 en 2006

	1998	2002	2006
% < 20 jaar	23,2 %	23,5 %	24,0 %
% 20-64 jaar	59,6 %	60,2 %	60,8 %
% 65 jaar en ouder	17,2 %	16,2 %	15,2 %
Verouderingsindex (≥ 65 jaar/0-19 jaar)	74,0 %	68,8 %	63,1 %
Afhankelijkheidsindex ((0-19 jaar)+(≥65 jaar))/(20-64 jaar)	67,8 %	66,0 %	64,5 %
Index van intensiteit van de veroudering (≥80 jaar/≥65 jaar)	26,3 %	27,9 %	31,0 %

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Rijksregister

De Brusselse bevolkingsstructuur is jonger dan in de andere gewesten en de verjonging zet zich verder.

Tussen 1998 en 2006 steeg het aandeel jongeren en nam het aandeel mensen ouder dan 65 jaar^[5] af. Deze dubbele evolutie verklaart de voortzetting van de daling van de verouderingsindex en de afhankelijkheidsindex. De intensiteit van de veroudering blijft echter gevoelig stijgen: tussen 2004 en 2006 steeg het aantal Brusselaars van 80 jaar en ouder met 1 620 personen, wat een toename betekent van 3,5 %.

[5] In 2007 publiceerde het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn het dossier «Thuiswonen na je 65ste» waarin meer gedetailleerde gegevens werden opgenomen over de samenstelling van de oudere Brusselse bevolking en de (verwachte) evolutie.

3.3 Samenstelling van de huishoudens

Tussen 2004 en 2006 steeg het totaal aantal Brusselse huishoudens met 1,4 %. De spreiding naar het type huishouden veranderde nauwelijks.

Het Brussels Gewest telt in verhouding minder paren zonder kinderen dan de andere Belgische grote steden.

Liège telt een groter aandeel alleenstaanden dan het Brussels Gewest (respectievelijk 54,0 % en 49,5 %). Charleroi, en in mindere mate ook Liège, tellen een groter aandeel alleenstaanden met kinderen dan het Brussels Gewest (respectievelijk 14,6 %, 11,3 % en 10,8 %).

Tabel 2: Aantal huishoudens per huishoudenstype ^[6] in de Belgische grote steden op 1/1/2006					
Huishoudenstype	Brussels Gewest	Antwerpen	Gent	Liège	Charleroi
Alleenstaande mannen	117 649	50 061	23 584	27 821	21 093
Alleenstaande vrouwen	129 215	52 147	24 928	25 887	20 125
Paar zonder kinderen	82 495	50 790	26 880	16 878	18 266
Paar met kinderen	104 079	46 748	24 819	16 186	20 396
Alleenstaande moeder met kinderen	46 240	16 155	7 909	9 776	12 168
Alleenstaande vader met kinderen	7 415	3 005	1 565	1 481	1 773
Andere	10 898	3 466	1 968	1 483	1 722
Totaal aantal private huishoudens	497 991	222 372	111 653	99 512	95 543
Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering					

Tabel 3: Aandeel huishoudens per huishoudenstype ^[6] in de Belgische grote steden op 1/1/2006					
Huishoudenstype	Brussels Gewest	Antwerpen	Gent	Liège	Charleroi
Alleenstaande mannen	23,6 %	22,5 %	21,1 %	28,0 %	22,1 %
Alleenstaande vrouwen	25,9 %	23,5 %	22,3 %	26,0 %	21,1 %
Paar zonder kinderen	16,6 %	22,8 %	24,1 %	17,0 %	19,1 %
Paar met kinderen	20,9 %	21,0 %	22,2 %	16,3 %	21,3 %
Alleenstaande moeder met kinderen	9,3 %	7,3 %	7,1 %	9,8 %	12,7 %
Alleenstaande vader met kinderen	1,5 %	1,4 %	1,4 %	1,5 %	1,9 %
Andere	2,2 %	1,6 %	1,8 %	1,5 %	1,8 %
Totaal aantal private huishoudens	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering					

[6] In tegenstelling tot de klassieke tabellen van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, worden in deze tabellen niet enkel gehuwden als paar beschouwd, maar ook de ongehuwd samenwonenden.

3.4 Multiculturaliteit

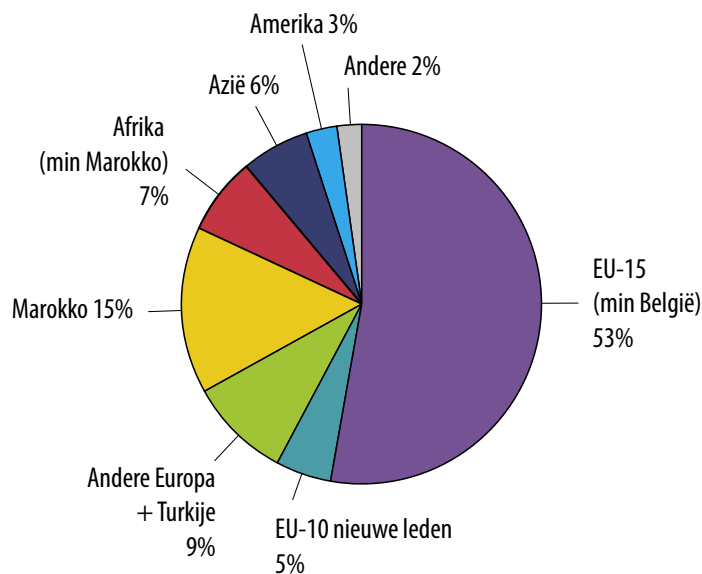
In 2006 had 26,9 % van de Brusselse bevolking niet de Belgische^[7] nationaliteit.

Tabel 4: De voornaamste nationaliteiten in het Brussels Gewest, 2006

Nationaliteit	Aantal	%
België	745 111	73,1
Frankrijk	41 716	4,1
Marokko	40 646	4,0
Italië	27 097	2,7
Spanje	19 725	1,9
Portugal	15 824	1,6
Turkije	10 939	1,1
Polen	9 766	1,0
Verenigd Koninkrijk	8 856	0,9
Griekenland	8 338	0,8
Duitsland	8 322	0,8
Kongo	6 856	0,7
Nederland	5 930	0,6
Andere	69 678	6,8
Totaal	1 018 804	100,0

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Rijksregister

Figuur 2: Verdeling van de niet-Belgische bevolking in het Brussels Gewest op 1/1/2006

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Rijksregister

De meeste niet-Belgen (53 %) komen uit de 15 landen van de Europese Unie^[8] van vóór de uitbreiding.

Onder de niet-Belgen is het aandeel Fransen (15,2 % van de niet-Belgen) het grootst, gevolgd door de Marokkanen (14,9 % van de niet-Belgen), de Italianen (9,9 % van de niet-Belgen), de Spanjaarden (7,2 % van de niet-Belgen) en de Portugezen (5,8 % van de niet-Belgen).

Na de toetreding van de 10 nieuwe EU-lidstaten^[9] in mei 2004 zien we dat

de Poolse gemeenschap zich een plaats heeft veroverd in de top 10 van meest voorkomende nationaliteiten in het Gewest. Waar ze op 1 januari 2004 nog een 13de plaats bekleedden met 5 412 personen zijn ze op 1 januari 2006 naar de 7de plaats opgeklimmen (9 766 personen). Het aantal inwoners van het Gewest met een nationaliteit uit 1 van de 10 nieuw toetredende landen stijgt ook in zijn geheel. Zo werden er op 1 januari 2005 9 554 inwoners geteld met een nationaliteit uit een van de nieuw toetredende landen

tegenover 13 412 op 1 januari 2006. Dat is een stijging met 40 %.

[7] Het gaat duidelijk over de nationaliteit, en niet over het land van herkomst.

[8] Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Spanje, Portugal, Oostenrijk, Finland, Zweden.

[9] Cyprus, Hongarije, Malta, Polen, Letland, Estland, Litouwen, Tsjechische Republiek, Slowakije, Slovenië.

4. INKOMEN EN INKOMENSBRON

4.1 Leven onder de armoederisicogrens

De meest gebruikte armoede-indicator op internationale schaal is het aandeel van de bevolking onder de armoederisicogrens (NAPincl).

Tabel 5: Aandeel van de bevolking onder de armoederisicogrens per gewest, 2005

	% van de bevolking met een inkomen beneden de armoederisicogrens	Benedengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)	Bovengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)
Brussels Gewest	30 %	23 %	37 %
Vlaanderen	11 %	9 %	12 %
Wallonië	18 %	15 %	20 %
België	15 %	13 %	16 %

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, EU-SILC 2005

Het armoederisicopercentage wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat onder een bepaalde inkomensdrempel valt. Die drempel wordt vastgelegd op 60 % van het mediaan beschikbaar inkomen op individueel niveau. In België komt dit overeen met een inkomen voor een alleenstaande van € 9 863 per jaar of € 822 per maand. Het inkomen op individueel niveau wordt afgeleid van het beschikbaar gezinsinkomen, rekening houdend met het aantal volwassenen en kinderen in het huishouden.

Ondanks de beperkte nauwkeurigheid van de schatting voor het Brussels Gewest^[10], kan gesteld worden dat Brussel het gewest is met het hoogste armoederisicopercentage. Met zekerheid kunnen we zeggen dat het armoederisicopercentage in het Brussels Gewest tussen 23 % en 37 % ligt en significant groter is dan in de andere gewesten.

Het aandeel van de Brusselse bevolking onder de armoederisicogrens steeg, maar de stijging is niet statistisch significant (EU-SILC 2004 versus EU-SILC 2005).

De subjectieve inkomensindicator uit het NAPincl is van dezelfde grootteorde als het armoederisicopercentage: 30,3 % van de Brusselaars leven in een huishouden dat volgens de referentiepersoon grote of zeer grote moeilijkheden heeft om rond te komen (NAPincl). Dit percentage is veel hoger dan in Wallonië (22,5 %) en Vlaanderen (12,5 %).

[10] Om tot een meer nauwkeurige schatting te komen, is het noodzakelijk de Brusselse steekproef in de EU-SILC-enquête aanzienlijk te vergroten.

4.2 Gemiddeld en mediaan inkomen

Om het gemiddeld inkomen te berekenen, wordt het inkomen van alle aangiften opgeteld en gedeeld door het aantal aangiften. Het gemiddelde inkomen per aangifte blijft lager in het Brussels Gewest dan in het land, maar hoger dan in de andere grote steden. Achter het gemiddelde inkomen gaan grote verschillen schuil tussen de verschillende gemeenten (van € 15 538 in Sint-Joost ten-Node tot € 31 201 in Sint-Pieters-Woluwe).

Het mediaan inkomen wordt in tegenstelling tot het gemiddelde niet beïnvloed door extreem hoge of lage inkomens. Wanneer men alle fiscale aangiften rangschikt volgens het bedrag, is het mediaan inkomen het bedrag van de aangifte in het midden van de rangschikking. Het mediaan inkomen per aangifte is lager in het Brussels Gewest dan in het land en dan in de Vlaamse grote steden, maar hoger dan in de Waalse grote steden.

Tussen 2003 en 2004 daalde het gemiddelde en mediaan inkomen per aangifte in het hele land en voor alle grote steden (behalve Gent). Deze daling kan gedeeltelijk verklaard worden door een stijging van het aantal aangiften, waarbij ten gevolge van veranderingen bij de registratie vanaf 2005 (inkomen 2004) nu ook lage inkomens in de statistieken worden opgenomen.

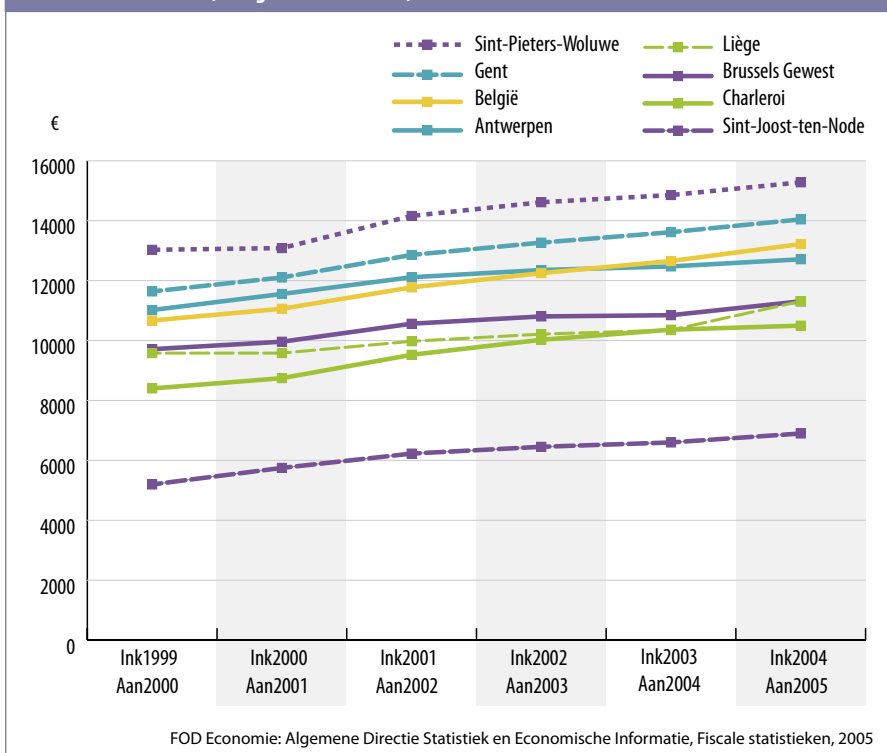
Ondanks de daling van het gemiddelde inkomen per aangifte, steeg het gemiddelde inkomen per inwoner zowel voor het land als voor het Brussels Gewest (figuur 3).

Tabel 6: Het gemiddeld en het mediaan inkomen in € per jaar (inkomens 2004, aangifte 2005)

	Gemiddeld inkomen per aangifte	Mediaan inkomen per aangifte	Gemiddeld inkomen per inwoner
Brussels Gewest	22 338	15 927	11 309
Antwerpen	22 250	17 393	12 712
Gent	23 169	17 612	14 044
Liège	20 103	15 293	11 311
Charleroi	18 274	14 050	10 497
België	23 985	18 139	13 222

Bron: FOD Economie: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Fiscale statistieken, 2005

Figuur 3: Evolutie van het gemiddeld belastbaar inkomen in € per jaar per inwoner (inkomens 1999-2004, aangiften 2000-2005)

4.3 Mensen met een minimum- of vervangingsinkomen

Tabel 7: Aantal en aandeel belastingplichtigen en personen ten laste die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging op 1 januari 2006

Leeftijd	Aantal gerechtigden				Aantal personen ten laste				TOTAAL
	0-19	20-64	65+	total	0-19	20-64	65+	totaal	
WIGW	292	14 736	25 436	40 464	10 082	6 064	2 678	18 824	59 288
OCMW-steuntrekker (ten laste genomen door de federale staat)	335	15 271	475	16 081	10 527	3 982	150	14 659	30 740
Inkomensgarantie voor ouderen of rentebijslag		298	8 700	8 998	444	750	977	2 171	11 169
Mensen met een handicap	7	9 703	5 546	15 256	3 150	2 500	670	6 320	21 576
Oudere langdurig werklozen	10 ^[11]	9 847	277	10 134	5 496	4 773	206	10 475	20 609
Totaal	644	49 855	40 434	90 933	29 699	18 069	4 681	52 449	143 382
Leeftijd	% gerechtigden in de bevolking				% personen ten laste in de bevolking				TOTAAL
	0-19	20-64	65+	total	0-19	20-64	65+	totaal	
WIGW	0,2 %	2,2 %	16,5 %	4,0 %	5,5 %	0,9 %	1,7 %	1,8 %	5,8 %
OCMW-steuntrekker (ten laste genomen door de federale staat)	0,2 %	2,2 %	0,3 %	1,6 %	5,7 %	0,6 %	0,1 %	1,4 %	3,0 %
Inkomensgarantie voor ouderen of rentebijslag	0,0 %	0,0 %	5,6 %	0,9 %	0,2 %	0,1 %	0,6 %	0,2 %	1,1 %
Mensen met een handicap	0,0 %	1,4 %	3,6 %	1,5 %	1,7 %	0,4 %	0,4 %	0,6 %	2,1 %
Oudere langdurig werklozen	0,0 %	1,4 %	0,2 %	1,0 %	3,0 %	0,7 %	0,1 %	1,0 %	2,0 %
Totaal	0,3 %	7,3 %	26,2 %	8,9 %	16,1 %	2,7 %	3,0 %	5,1 %	14,1 %

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid 2006, Rijksregister 2006

Het aantal rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging is een indicator voor het aantal mensen dat in financieel moeilijke omstandigheden leeft^[12].

In totaal heeft 14,1 % van de totale bevolking, als gerechtigde of als persoon ten laste, recht op een verhoogde tussenkomst (16,4 % van de 0-19 jarigen, 29,2 % van de 65-plussers).

Na een continue stijging de vorige jaren, daalde het totaal aantal Brusselse gerechtigden op een verhoogde tegemoetkoming tussen 2005 en 2006, vooral omwille van een daling bij de ouderen.

Voor de gerechtigden van 65 jaar en ouder daalde zowel het absolute aantal gerechtigden als hun aandeel in de Brusselse bevolking van 65 jaar.

Ook het aantal gerechtigden en personen ten laste op actieve leeftijd daalde lichtjes, zowel absoluut als relatief.

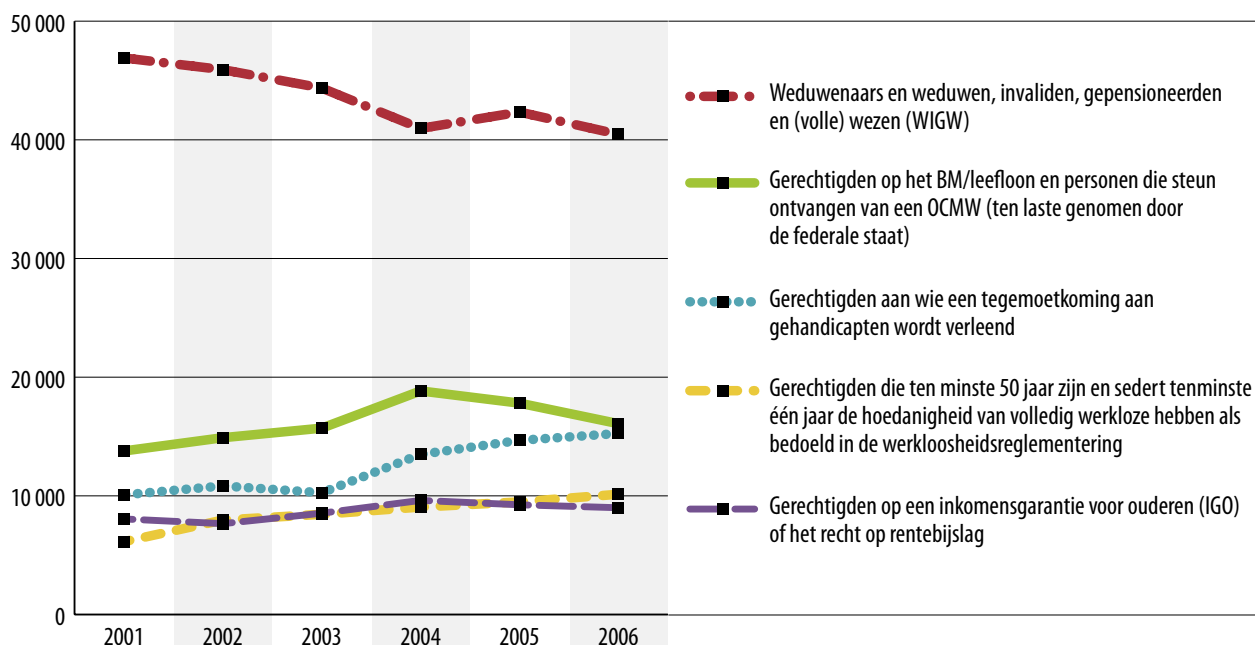
De algemene daling verbergt echter een stijging bij de jongste leeftijdsgroepen. Het aantal jongeren (0-19 jaar) ten laste van de verschillende type gerechtigden steeg met 6 %.

[11] Dit cijfer lijkt onmogelijk en is waarschijnlijk het gevolg van onnauwkeurigheden in de originele databank.

[12] Opgelet, deze cijfers houden nog geen rekening met het OMNIO-statuuat dat sinds 1 april 2007 van toepassing is en het recht op het voorkeurtarief voor geneeskundige verzorging uitbreidt naar de verzekerden uit alle gezinnen met een laag inkomen (jaarlijks bruto belastbaar gezinsinkomen in 2006 lager dan € 13 312,80 vermeerderd met € 2 464,56 per gezinslid ander dan de aanvrager).

Figuur 4: Evolutie van het aantal belastingplichtigen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging in het Brussels Gewest, 2001-2006

Aantal gerechtigden

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, 2001-2006

Het totaal aantal WIGW's daalt opnieuw ten gevolge van een sterke daling bij de bevolking van 70 jaar en ouder. Voor de andere categorieën gerechtigden wordt de evolutie sinds 2004 verdergezet: enerzijds een daling van het aantal gerechtigden op een inkomensgarantie voor ouderen en van het aantal gerechtigden op OCMW-steun (leefloon of equivalent leefloon), behalve bij de bevolking jonger dan 25 jaar, en anderzijds een stijging van het aantal gerechtigden op een tegemoetkoming voor gehandicapten (in alle leeftijdsgroepen) en van langdurig oudere werklozen. Dit laatste is een gevolg van de wetswijziging die erop gericht is de activiteit van de oudere werknemers

te stimuleren en die hen verplicht zich in te schrijven als werkzoekende^[13]. De stijging tussen 2005 en 2006 bedraagt 942 (+ 41 %) extra oudere langdurig werklozen tussen 50 en 54 jaar en 209 (+ 6 %) tussen 55 en 59 jaar.

[13] In haar *externe bijdrage aan het armoederapport* bespreekt Actiris deze evolutie meer in detail.

Tabel 8: Armoederisicogrens en bedrag van de minimumuitkeringen (in € per maand) geldig op 1/9/2007

	Alleenstaande	Samenwonend	Koppel met 2 kinderen of gezinshoofd	Eénoudergezin met 2 kinderen
Armoederisicogrens (SILC 2005)	€ 822,00		€ 1 726,20	€ 1 315,20
Leefloon (OCMW)	€ 657,37	€ 438,25	€ 876,50	€ 876,50
Gewaarborgde kinderbijslag (voor 2 kinderen < 6 jaar)			€ 288,83	€ 328,83
Wachttuitkering RVA (ouder dan 21 jaar)	€ 657,54	€ 345,54	€ 889,46	
Minimum werkloosheidsuitkering	€ 766,74	€ 531,44	€ 912,60	
Minimum inkomensvervangende tegemoetkoming gehandicapten	€ 657,70	€ 438,47	€ 876,94	
Minimumpensioen werknemers voor een volledige loopbaan	€ 901,31	€ 1 126,28 voor het gezin		
Minimumpensioen zelfstandigen voor een volledige loopbaan	€ 769,38		€ 1 025,59	
Overlevingspensioen (werknemers)	€ 887,14			
Overlevingspensioen (zelfstandigen)	€ 769,38			
Inkomensgarantie voor ouderen	€ 795,46	€ 530,30		

Bron: EU-SILC, POD Maatschappelijke integratie, Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers, RVA, Rijksdienst voor Pensioenen

Behalve het minimumpensioen voor een alleenstaande werknemer met een volledige loopbaan en het overlevingspensioen voor werknemers, liggen alle minimumuitkeringen onder de armoederisicogrens.

In vergelijking met 2006 steeg de armoederisicogrens met 13,5 %, wat een belangrijke stijging van het mediaan inkomen in het land weerspiegelt. De OCMW- en werkloosheidsuitkeringen en de pensioenen voor werknemers stegen slechts met 2 % (indexering), de pensioenen voor zelfstandigen stegen met 6 %. Enkel de inkomensgarantie voor ouderen steeg iets meer dan de armoederisicogrens, namelijk met 13,6 %. Dit betekent dat mensen met een minimumuitkering verder onder de armoedegrens zakken.

Bij gebrek aan nieuwe gegevens^[14] kon de evolutie van het aantal gerechtigden op het leefloon of het equivalent leefloon sinds vorige Welzijnsbarometer niet verder in kaart worden gebracht. Deze Welzijnsbarometer is bijgevolg beperkt tot de evolutie van het aantal steungerechtigden in de eerste jaarhelft van 2006. Meer detail naar geslacht, huishoudenstype en tewerkstellingsmaatregelen, werd voor het jaar 2005 opgenomen in de Welzijnsbarometer 2006.

In de eerste jaarhelft was het totaal aantal gerechtigden op het leefloon of equivalent leefloon het hoogst sinds de invoering van de wet op maatschappelijk

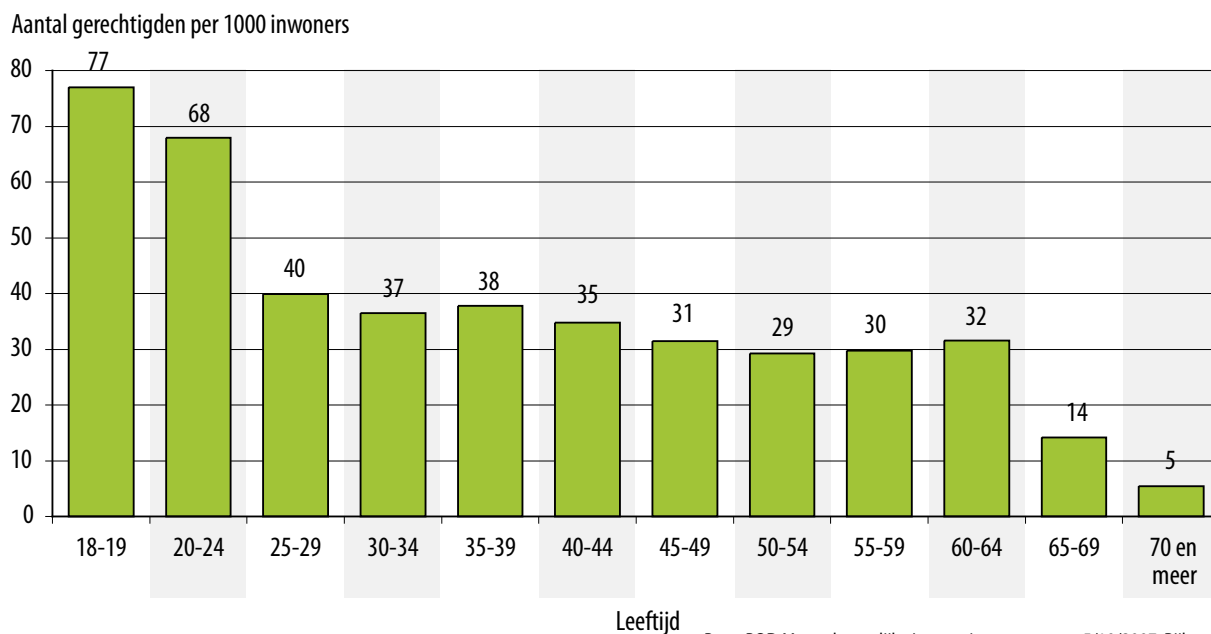
integratie (oktober 2002). In maart en april 2006 werd het recordaantal van 27 000 gerechtigden in het Brussels Gewest zelfs overschreden. In juni 2006 bedroeg het totaal aandeel gerechtigden in de totale Brusselse bevolking 26,2 pro mille (t.o.v. 25,5 pro mille in december 2005) en 39,6 pro mille in de actieve bevolking (18-64 jaar). De evolutie was echter zeer verschillend in de Brusselse gemeenten. De stijging in absolute cijfers was het meest opvallend in Anderlecht, Schaarbeek, Sint-Lambrechts-Woluwe en Watermaal-Bosvoorde. Ook in de andere Belgische grote steden was de evolutie divers: Antwerpen en Charleroi kenden een daling, Gent en Liège kenden een

stijging van het aandeel gerechtigden. In Wallonië en België bleef het aandeel gerechtigden in de bevolking constant, in Vlaanderen was er zelfs een lichte daling.

De stijging van het aandeel gerechtigden op het leefloon en equivalent leefloon in het Brussels Gewest deed zich vooral voor in de leeftijdsgroepen 20-24 jaar en 60-69 jaar. Bij de jongste steungerechtigden (18-19 jaar) en de 35-49-jarigen was er zelfs een beperkte daling.

[14] Begin oktober 2007 waren de beschikbare gegevens van de POD Maatschappelijke Integratie met betrekking tot de OCMW-steun voor het jaar 2006 nog niet volledig.

Figuur 5: Aandeel gerechtigden op het leefloon en equivalent leefloon naar leeftijd, juni 2006.

Bron: POD Maatschappelijke Integratie gegevens op 5/10/2007, Rijksregister 2006

4.4 Overmatige schulden

Eind 2006 was 4,9 % van de Brusselse meerderjarige bevolking geregistreerd bij de Kredietcentrale voor Particulieren van de Nationale Bank omwille van achterstallige contracten. In België bedroeg dit 4,1 %. (bron: Nationale Bank van België) (NAPincl). Eind 2005 was dit cijfer 5,0 % voor het Brussels Gewest en 4,2 % voor het land.

Deze NAPincl-indicator omvat enkel schulden inzake consumentenkrediet. Dat betekent dat andere soorten schulden zoals voor huur, gezondheidszorg, alimentatie, belastingen, energie en water, ... niet worden geregistreerd.

In de externe bijdrage^[15] van het steunpunt voor Brusselse schuldbemiddelingsdiensten (*GREPA vzw*), worden voor het eerst statistieken met betrekking tot de schuldenlast van de huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgenomen. De gegevens zijn gebaseerd op de registratie door de verschillende diensten voor schuldbemiddeling. Bij een op vijf (21,4 %) van de personen die een beroep doen op een schuldbemiddelingsdienst, ligt een te laag inkomen om aan de basisbehoeften te voldoen aan de oorzaak van de schuldenlast.

In het kader van het Belgische indicatorenset van het NAPincl financierde de FOD Sociale Zekerheid in 2006-2007 onderzoek naar de ontwikkeling van nieuwe indicatoren met betrekking tot schulden.

Enerzijds ging het *Observatoire du Crédit et de l'Endettement* op zoek naar indicatoren met betrekking tot energieschulden (electriciteit en gas), maar vond geen kwaliteitsvolle gegevens voor het Brussels Gewest (*Observatoire du Crédit et de l'Endettement*, 2007).

Anderzijds ontwikkelde het *Centrum voor Sociaal Beleid* (Universiteit Antwerpen) enkele indicatoren op basis van de EU-SILC-enquête (CSB, 2007). Twee indicatoren zijn beschikbaar per gewest, voor Brussel weliswaar met grote betrouwbaarheidsintervallen.

[15] De «externe bijdragen» bij het Brussels armoederapport 2007 werden gebundeld in een afzonderlijk rapport, dat eveneens op de website van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn (www.observatbru.be) beschikbaar is.

Een eerste indicator geeft het aandeel van de bevolking met consumptieschulden^[16]. 22,5 % van de Brusselse bevolking heeft consumptieschulden. Dit aandeel is lager dan in Wallonië (34,2 %) en iets hoger (maar niet statistisch significant) dan in Vlaanderen (19,5 %). De armoede-indicator op basis van consumptieschulden meet het aandeel van de bevolking met consumptieschulden dat zich onder de armoederisicogrens bevindt. Het gaat zowel om huishoudens die zich vóór de afbetaling van de consumptieschulden reeds onder de armoederisicogrens bevinden als om huishoudens waarvan het inkomen na afbetaling van de consumptieschulden onder de armoederisicogrens terecht komt. Het percentage voor het Brussels Gewest ligt significant hoger dan in Vlaanderen.

De tweede indicator geeft het aandeel van de bevolking met achterstallige betalingen voor basisvoorzieningen (nutsvoorzieningen, huur of hypotheek en gezondheidszorgen). Ook voor deze indicator ligt het percentage voor het Brussels Gewest significant hoger dan in Vlaanderen. Eén op acht Brusselaars hebben achterstallige betalingen voor basisvoorzieningen.

Tabel 9: Aandeel van de bevolking met consumptieschulden onder de armoederisicogrens per gewest, 2004

	% van de bevolking	Benedengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)	Bovengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)
Brussels Gewest	10,3 %	6,4 %	16,4 %
Vlaanderen	3,3 %	2,5 %	4,5 %
Wallonië	6,8 %	5,4 %	8,6 %

Bron: CSB 2007, EU-SILC 2004

Tabel 10: Aandeel van de bevolking met achterstallige betalingen voor basisvoorzieningen per gewest, 2004

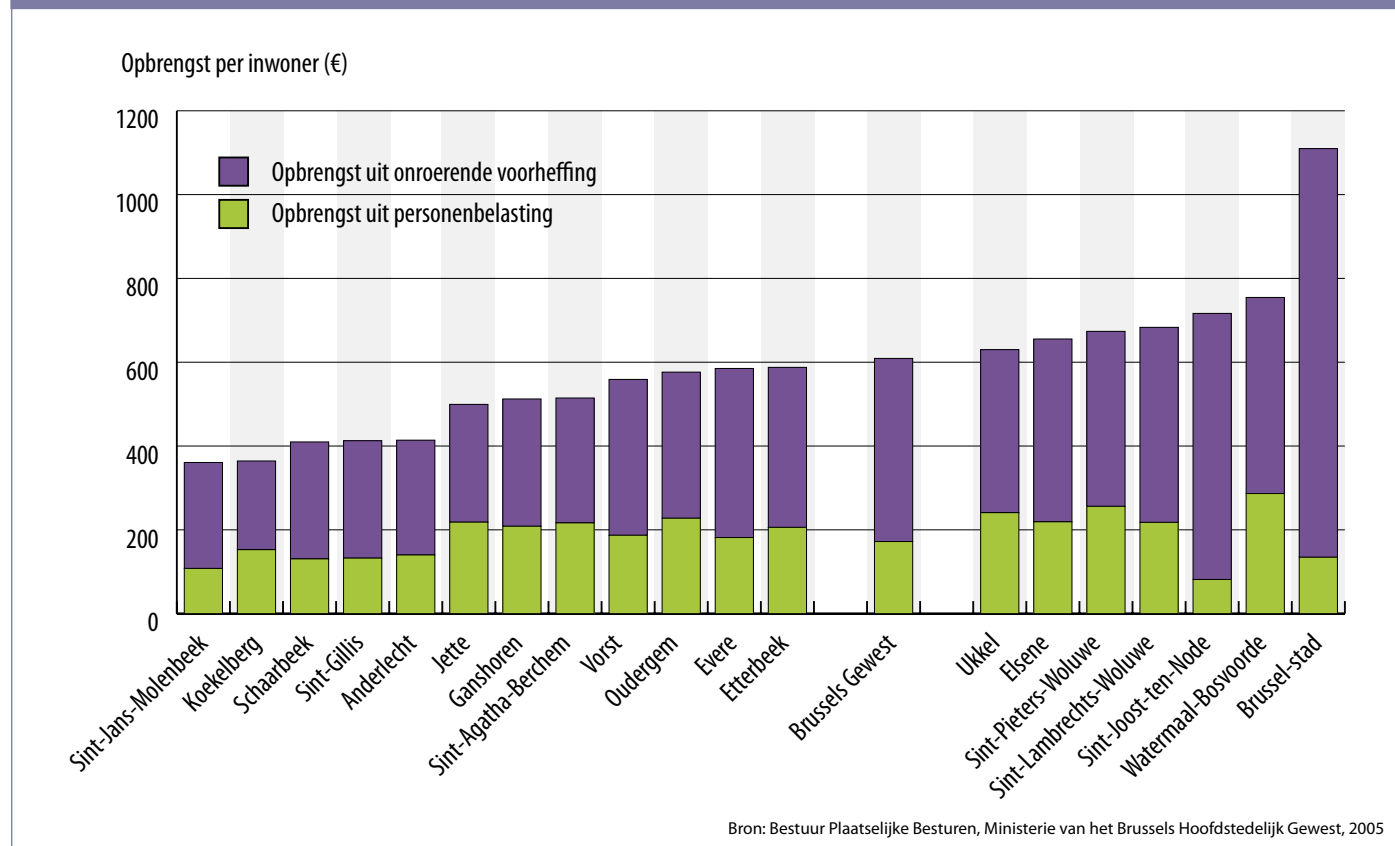
	% van de bevolking	Benedengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)	Bovengrens betrouwbaarheidsinterval (95 %)
Brussels Gewest	12,5 %	8,5 %	18,0 %
Vlaanderen	3,6 %	2,7 %	4,6 %
Wallonië	8,1 %	6,5 %	9,9 %

Bron: CSB 2007, EU-SILC 2004

[16] Consumptieschulden zijn niet-hypothecaire schulden of schulden die niet te maken hebben met de afbetaling of renovatie van een woning.

4.5 Inkomsten van de gemeenten uit personenbelastingen en onroerende voorheffing

Figuur 6: Opbrengst uit gemeentelijke belastingen, Brussels Gewest, 2005

Er bestaan grote verschillen tussen de inkomsten van de verschillende Brusselse gemeenten, maar in elke gemeente zijn de opbrengsten uit de onroerende voorheffing belangrijker dan die uit de personenbelasting. Tussen 2004 en 2005 daalden de opbrengsten met 1 %. Er zijn slechts beperkte verschuivingen waar te nemen tussen de verschillende gemeenten.

5. ARBEIDSMARKT

5.1 Tewerkstellingsgraad

De tewerkstellingsgraad meet het aantal personen tussen 15 en 64 jaar met een betrekking ten opzichte van de totale bevolking tussen 15 en 64 jaar.

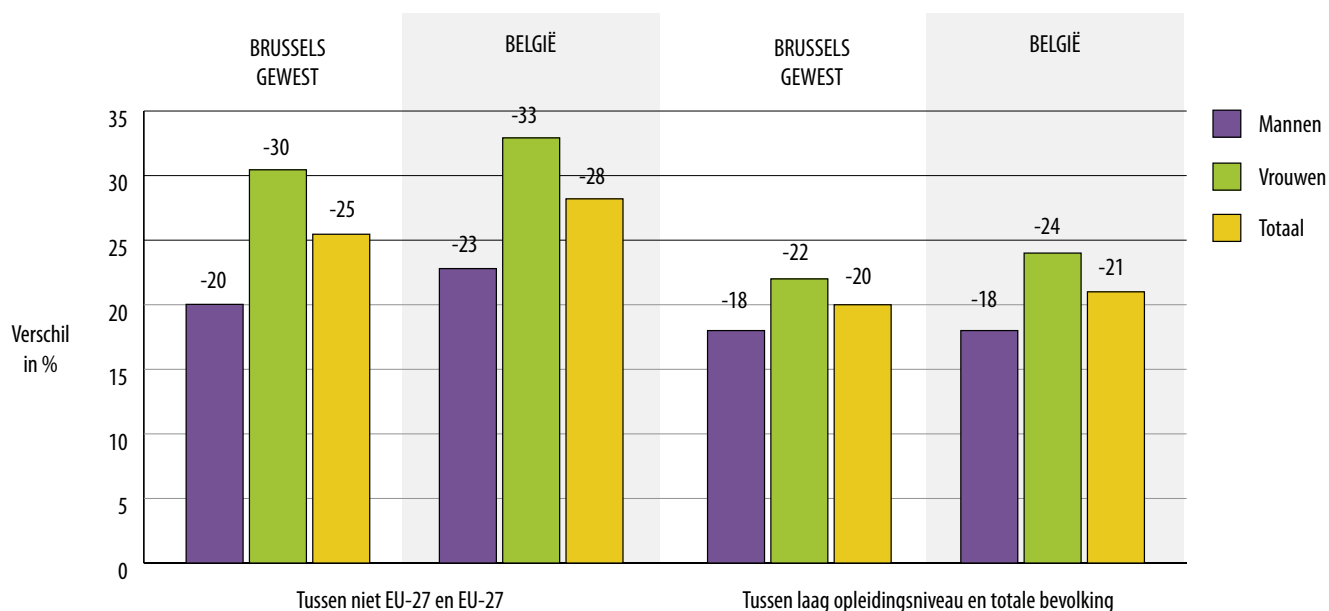
Tabel 11: Tewerkstellingsgraad in het Brussels Gewest en België, jaargemiddelde 2006

Brussels Gewest				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	60,5 %	21,8 %	73,6 %	56,3 %
Vrouwen	46,6 %	19,6 %	58,9 %	38,1 %
Totaal	53,4 %	20,7 %	66,3 %	46,8 %
België				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	67,9 %	30,4 %	86,9 %	55,9 %
Vrouwen	54,0 %	24,7 %	73,5 %	35,6 %
Totaal	61,0 %	27,6 %	80,2 %	45,7 %
Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006				

De tewerkstellingsgraad van de Brusselse bevolking ligt een stuk lager dan de Belgische, behalve in de oudste leeftijdsgroep (50-64 jaar). Het verschil bedraagt 7,6 % voor de hele groep (15-64 jaar), 6,9 % bij de jongeren van 15-24 jaar, maar 13,9 % voor de 25-49 jarigen.

Het verschil tussen de tewerkstellingsgraad van mannen en vrouwen in het Brussels Gewest is vergelijkbaar met het verschil voor heel het land voor de volledige groep (15-64 jaar).

Figuur 7: Verschil in tewerkstellingsgraad voor verschillende groepen, Brussels Gewest en België (in procentpunten), 2006 (NAPIncl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

Het verschil in tewerkstellingsgraad tussen niet-Europeaanen en Europeanen bedraagt 25 procentpunten in het Brussels Gewest. In het hele land bedraagt dit verschil 28 procentpunten. In vergelijking met 2005 is het verschil wat groter geworden, het bedroeg toen 22 procentpunten voor het Brussels Gewest en 27 voor het hele land. De verschillen in tewerkstellingsgraad naar nationaliteit zijn iets minder groot in het Brussels Gewest dan in heel het land.

In het Brussels Gewest is de tewerkstellingsgraad van mensen met een laag opleidingsniveau 20 procentpunten lager dan bij de totale bevolking, in het hele land bedraagt het verschil 21 procentpunten. De verschillen in tewerkstellingsgraad naar opleidingsniveau zijn vergelijkbaar in het Brussels Gewest en in België behalve voor de vrouwen, waar het verschil minder groot is in het Brussels Gewest.

5.2 Activiteitsgraad

De activiteitsgraad meet de beroepsbevolking (werkenden en werklozen) tussen 15 en 64 jaar ten opzichte van de totale bevolking tussen 15 en 64 jaar.

Tabel 12: Activiteitsgraad in het Brussels Gewest en België, jaargemiddelde 2006				
Brussels Gewest				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	73,1 %	33,3 %	88,9 %	62,8 %
Vrouwen	56,9 %	30,7 %	72,0 %	41,3 %
Totaal	64,9 %	32,0 %	80,5 %	51,6 %
België				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	73,4 %	37,4 %	93,1 %	58,8 %
Vrouwen	59,5 %	31,9 %	80,1 %	38,2 %
Totaal	66,5 %	34,7 %	86,7 %	48,4 %
Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006				

In 2006 ligt ook de activiteitsgraad van de Brusselse bevolking wat lager dan bij de Belgische, behalve in de oudste leeftijdsgroep (50-64 jaar).

5.3 Werkloosheid

Werkloosheidsgraad

De werkloosheidsgraad meet het aantal werklozen tussen 15 en 64 jaar ten opzichte van de beroepsbevolking tussen 15 en 64 jaar (internationale definitie).

Tabel 13: Werkloosheidsgraad in het Brussels Gewest en België, jaargemiddelde 2006				
Brussels Gewest				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	17,3 %	34,4 %	17,2 %	10,3 %
Vrouwen	18,2 %	36,2 %	18,2 %	7,7 %
Totaal	17,7 %	35,3 %	17,7 %	9,2 %
België				
	15-64 jaar	15-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Mannen	7,5 %	18,8 %	6,7 %	4,9 %
Vrouwen	9,4 %	22,6 %	8,2 %	6,7 %
Totaal	8,3 %	20,5 %	7,4 %	5,6 %
Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006				

In 2006 was de werkloosheidsgraad van de Brusselse bevolking dubbel zo hoog als de Belgische. Meer dan 1/3 van de jongvolwassenen (18-25 jaar) en bijna een op tien ouderen (50-64 jaar) die willen werken (werkenden en werklozen) zijn werkloos.

Behalve voor de 50-64-jarigen is de werkloosheidsgraad hoger bij de vrouwen dan bij de mannen, maar de verschillen tussen mannen en vrouwen zijn minder groot in het Brussels Gewest dan in het land.

In haar externe bijdrage bij het Brusselse armoederapport geeft **Actiris** gedetailleerde cijfers in verband met de evolutie van de werkloosheid in het Brussels Gewest tussen 2005 en 2006. Deze cijfers zijn gebaseerd op administratieve gegevens. De belangrijkste vaststellingen worden hier hernomen.

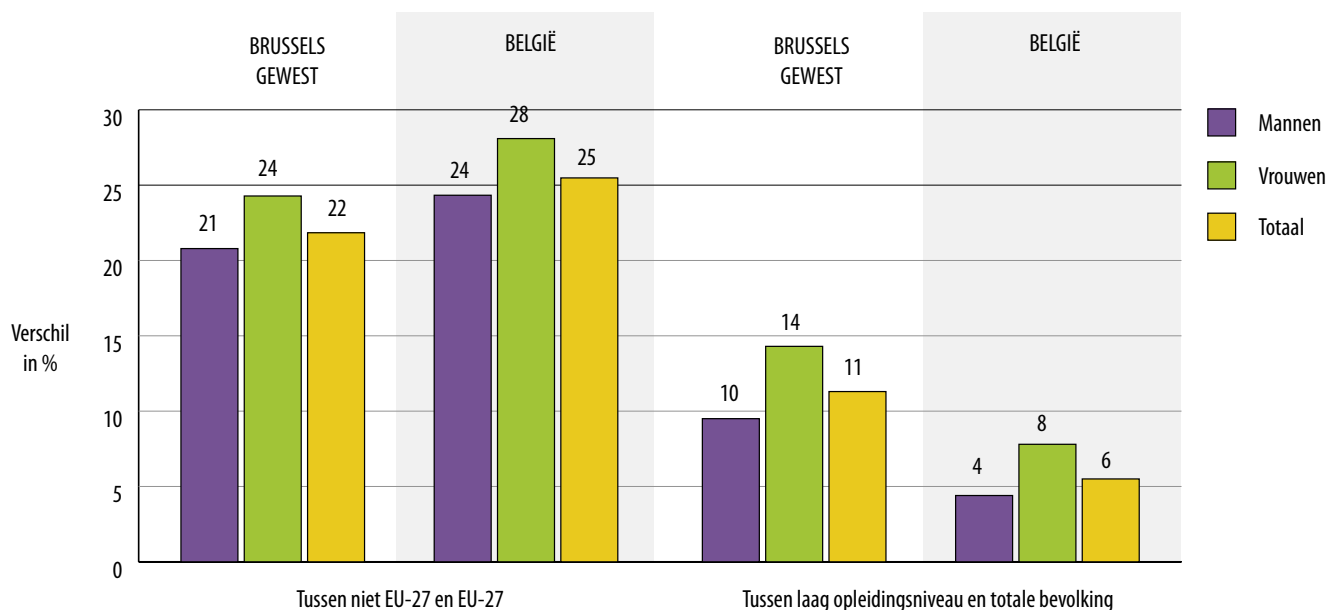
In 2006 bedroeg de werkloosheidsgraad in het Brussels Gewest gemiddeld 21,1 %, evenveel als in 2005. Dit cijfer varieert tussen 9,9 % in Sint-Pieters-Woluwe en 33,0 % in Sint-Joost-ten-Node.

In 2006 telde het Gewest gemiddeld 97 099 niet-werkende werkzoekenden (NWW), wat 3,2 % meer is dan in 2005. De grootste toename deed zich voor bij de groep ouder dan 50 jaar en bij de NWW van Belgische nationaliteit. In het vierde kwartaal van 2006 en de eerste maanden van 2007 werd weer een daling van het aantal NWW vastgesteld.

Tussen 2005 en 2006 daalde het aantal jongere NWW (< 25 jaar) voor het eerst sinds 2002, namelijk met 2,7 %. De daling was groter bij de jonge mannen (-4,0 %) dan bij de jonge vrouwen (-1,4 %). Toch bedroeg de werkloosheidsgraad bij jongeren (< 25 jaar) nog 34,7 % in 2006 (jaargemiddelde).

In 2006 ontving 72 % van de NWW een uitkering van de RVA. 51 % van de NWW zijn mannen, 66 % hadden een laag opleidingsniveau (maximum tweede graad van het middelbaar onderwijs), 16,9 % was jonger dan 25 jaar, 21,0 % had een niet-Europese nationaliteit.

Figuur 8: Verschil in werkloosheidsgraad voor verschillende groepen, Brussels Gewest en België (in procentpunten), 2006 (NAPind)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

Niet-Europeanen en mensen met een laag opleidingsniveau zijn in het algemeen vaker werkloos dan Europeanen respectievelijk de totale bevolking. Deze uitsluiting van niet-Europeanen van de arbeidsmarkt is minder groot in het Brussels Gewest dan in het hele land. Daarentegen is de uitsluiting op de arbeidsmarkt voor mensen met een laag opleidingsniveau sterker aanwezig in het Brussels Gewest dan in het hele land.

Vrouwen worden zowel in het Brussels Gewest als in het hele land het meest getroffen door die uitsluiting, zowel inzake nationaliteit als inzake opleidingsniveau. In 2005 was de werkloosheidsgraad voor vrouwen met niet-Europese nationaliteit 18 procentpunten hoger dan bij de vrouwen met Europese nationaliteit, in 2006 bedroeg het verschil 24 procentpunten.

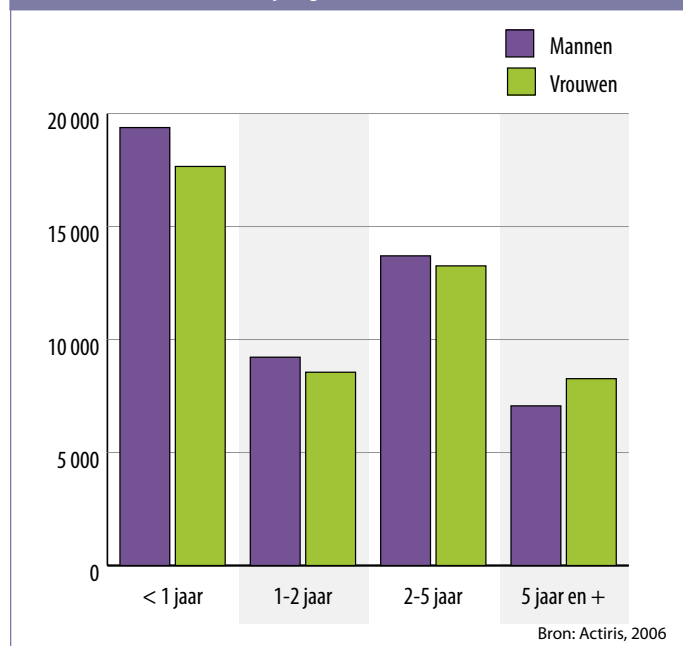
Langdurige werkloosheid (NAPincl)

Voor heel wat mensen is de werkloosheid niet tijdelijk, maar een situatie die langere tijd duurt.

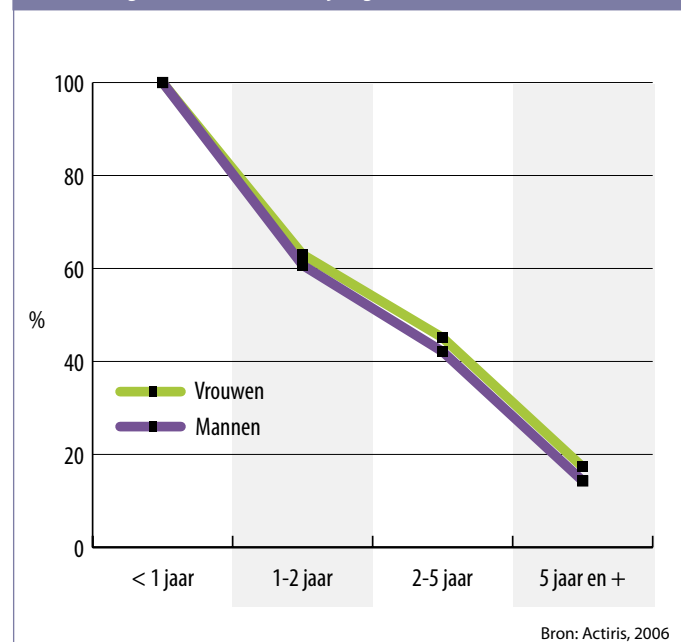
Het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWW) [17] met een inactiviteitsduur van minder dan 2 jaar daalde tussen 2005 en 2006. De stijging van het aantal NWW deed zich immers uitsluitend voor bij de NWW met een inactiviteitsduur van minstens 2 jaar.

Er zijn meer NWW mannen dan vrouwen, behalve bij de NWW met een inactiviteitsduur van minstens 5 jaar.

Figuur 9: Spreiding van de werkloosheidsduur van de NWW^[17] in het Brussels Gewest, jaargemiddelde 2006

Figuur 10: Werkloosheidsduur NWW^[17] in het Brussels Gewest, gecumuleerd aandeel, jaargemiddelde 2006

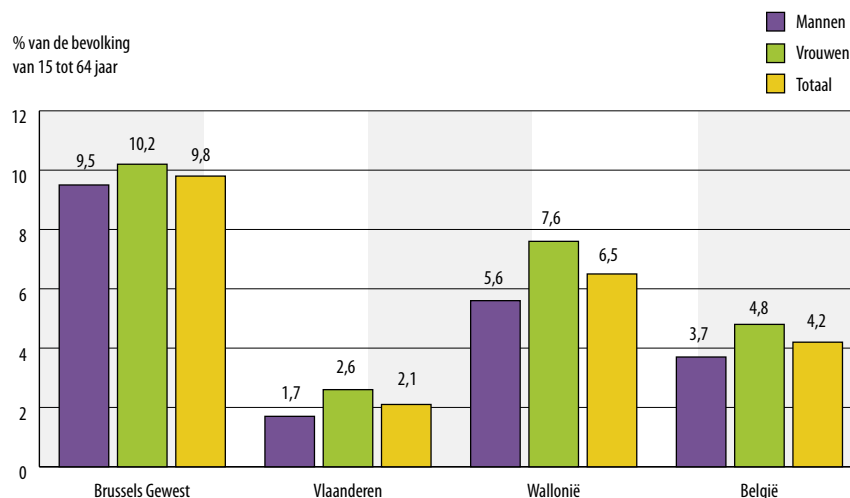
In 2006 was 62 % van de nietwerkende werkzoekenden (NWW) minstens een jaar werkloos (versus 60 % in 2005). Het aandeel langdurig NWW (minstens 2 jaar) steeg van 40 % van de NWW in 2005 tot 43 % in 2006. Deze toename treft vooral vrouwen.

In 2006 was 17,3 % van de vrouwelijke NWW al meer dan vijf jaar werkloos, tegenover 14,3 % bij de mannen.

[17] Sinds 2006 is het niet meer mogelijk om gegevens over de uitkeringsgerechtigde werklozen (UVW's) te verzamelen omwille van administratieve veranderingen in de gegevensuitwisseling tussen Actiris en de RVA. Daarom schakelden we noodgedwongen over op de ruimere categorie van niet-werkende werkzoekenden (NWW). Hierdoor zijn de cijfers niet vergelijkbaar met die in de Welzijnsbarometer 2006.

Het NAPincl bevat ook een indicator met betrekking tot langdurige werkloosheid. Deze indicator wordt berekend op basis van de arbeidskrachtenenquête. De langdurige werkloosheidsgraad is gelijk aan de langdurig werkloze bevolking (≥ 12 maanden, definitie International Labour Organization) als percentage van de totale actieve bevolking (15 – 64 jaar). De langdurige werkloosheidsgraad is hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land. Tussen 2005 en 2006 veranderde de langdurige werkloosheidsgraad weinig, behalve voor de Brusselse vrouwen waar hij steeg van 8,2 % in 2005 tot 10,2 % in 2006.

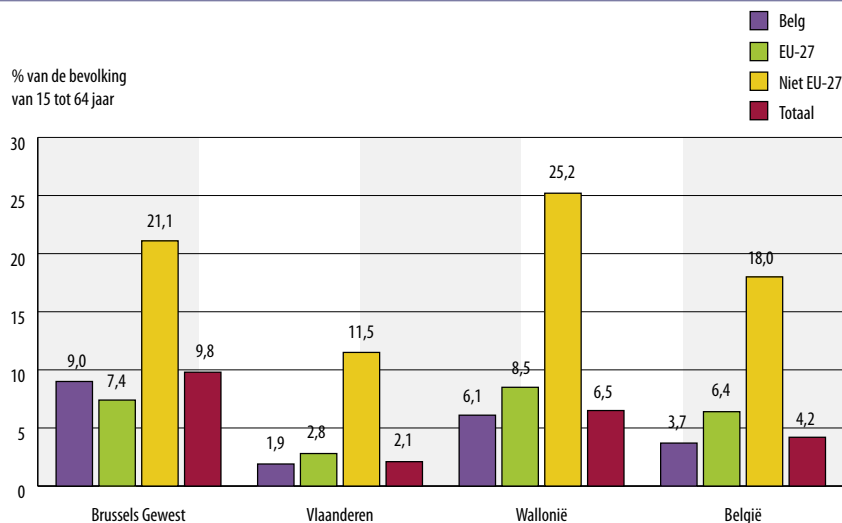
Figuur 11: Langdurige werkloosheidsgraad naar geslacht en gewest, 2006 (NAPincl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

De langdurige werkloosheidsgraad is in alle gewesten en in het hele land zeer hoog bij de vreemdelingen van buiten de Europese Unie. In vergelijking met de Belgen is de langdurige werkloosheidsgraad bij de niet-Europeanen bijna 5 keer hoger in het hele land en 2,3 keer in het Brussels Gewest.

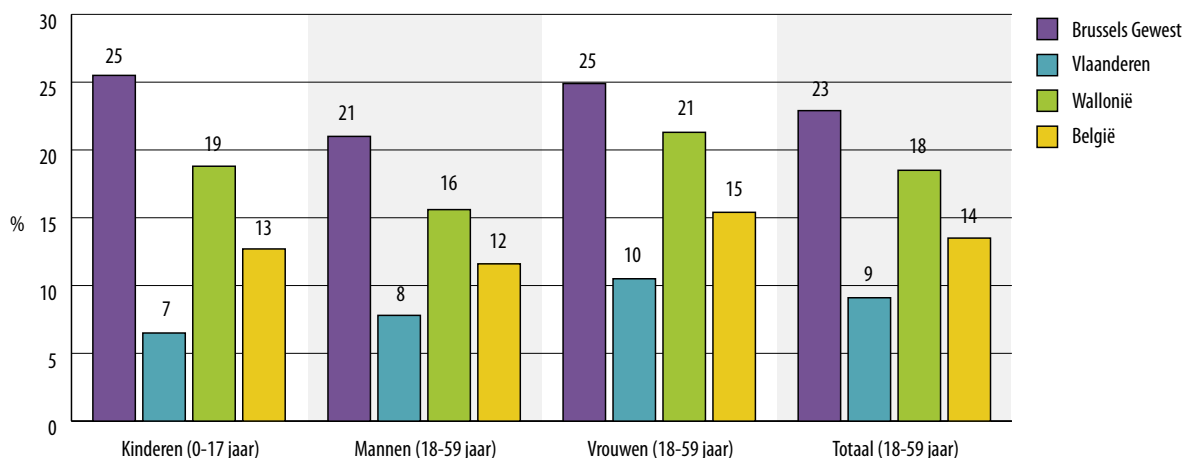
Figuur 12: Langdurige werkloosheidsgraad naar nationaliteit en gewest, 2006

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

5.4 Bevolking in een huishouden zonder betaald werk (NAPincl)

Figuur 13: Bevolking in een huishouden zonder betaald werk naar leeftijd, geslacht en gewest, 2006 (NAPincl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

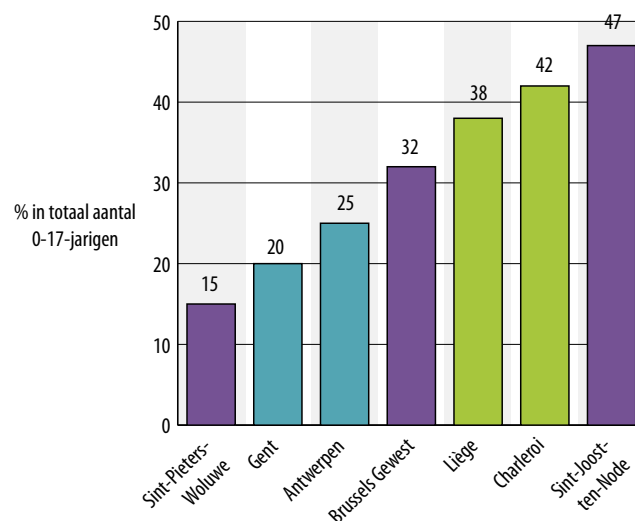
De NAPincl-indicator maakt op basis van de arbeidskrachtenenquête een schatting van het aandeel kinderen en volwassenen in een huishouden zonder betaald werk.

Dit aandeel ligt systematisch hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land.

Er is geen opmerkelijke evolutie tussen 2005 en 2006 ^[18].

Op basis van de administratieve gegevens van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid (december 2004), komen we echter tot een hogere schatting van het aandeel kinderen in een huishouden zonder betaald werk. Volgens deze gegevens leeft 32 % van de Brusselse kinderen (0-17 jaar) in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Dit hoge cijfer verbergt grote verschillen tussen de gemeenten (van 15 % in Sint-Pieters-Woluwe tot 47 % in Sint-Joost-ten-Node).

Figuur 14: Aandeel kinderen (0-17 jaar) in een huishouden zonder betaald werk, december 2004

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, Datawarehouse arbeidsmarkt 2004

[18] De lichte stijging in het Brussel Gewest moet zeer voorzichtig worden geïnterpreteerd omdat de cijfers gebaseerd zijn op een enquête. We hebben onvoldoende informatie om na te gaan of de evolutie statistisch significant is.

6. HUISVESTING

Het comfort van de verhuurde woningen in het Brussels Gewest stijgt. Volgens de enquête van het Observatiecentrum voor de huurprijzen in 2006 beschikt 10 % van de verhuurde woningen niet over basiscomfort^[19]. In 2004 bedroeg dit 15 % (Observatiecentrum voor de huurprijzen, 2006).

Op de private huurmarkt is de huurprijs evenredig met de grootte van de woning, met het comfort, maar ook met de locatie. Volgens het Observatiecentrum voor de huurprijzen stegen de huurprijzen in de loop van de laatste jaren sneller dan de gezondheidsindex. Deze stijging trof in verhouding eerder de minder comfortabele woningen. De huurprijs voor een woning met een kamer zonder basiscomfort bedroeg gemiddeld € 367 in 2004 en € 399 in 2006 (prijzen volgens € in 2006). Voor een huurwoning met twee kamers en zonder basiscomfort steeg de gemiddelde huurprijs van € 483 naar € 517 (Observatiecentrum voor de huurprijzen, 2006).

Het gevolg van deze stijging is dat het gewicht van de huisvestingskost in het budget van de armste bevolking toeneemt. Een alleenstaande met een leefloon die een kamer zonder basiscomfort huurt, moest in 2004 gemiddeld 57,9 % van zijn inkomen aan huur besteden tegenover 61,9 % in 2006. Voor een eenoudergezin met een leefloon in een woning zonder basiscomfort met 2 kamers steeg het gemiddeld aandeel van de huur in het inkomen van 57,1 % in 2004 tot 60,2 % in 2006.

Het Observatiecentrum voor de huurprijzen toont bovendien dat de woningen die worden gehuurd door leefloongerechtigden vaker niet over basiscomfort beschikken (19 % van de woningen) en vaker in slechte staat zijn (24 % van de woningen).

De hoge huurprijs heeft ook als gevolg dat een niet verwaarloosbaar deel van de bevolking in te dichtbevolkte woningen woont. In het Brussels Gewest wonen 17,9 % van de Brusselaars in een woning met minder dan één vertrek per persoon, versus 5,5 % in het land (NAPIncl) (EU-SILC 2005).

Op 1/1/2007 telde de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) 38 371 sociale woningen in het Brussels Gewest, waarvan er 36 106 verhuurd werden. Het aantal sociale woning veranderde weinig gedurende de laatste jaren (+56 woningen tussen januari 2004 en januari 2007) en het aandeel verhuurde woningen daalde licht (van 95,7 % naar 94,1 % tussen januari 2004 en januari 2007). In januari 2007 stonden 25 029 huishoudens op de wachtlijst. De verhouding tussen het aantal huishoudens op de wachtlijst en het aantal sociale woningen steeg eveneens: 65,2 % in januari 2007 tegenover 60,3 % in januari 2006 (NAPIncl).

Het sociale woningpark blijft beperkt, het aantal sociale woningen ten opzichte van het aantal private huishoudens bedraagt 7,7 % (NAPIncl).

Op 31/12/2006 telde het Brussels Gewest 1 641 woningen verhuurd door een sociaal verhuurkantoor (Federatie van de Sociale Verhuurkantoren in het Brussels Gewest). Dit aantal stijgt maar voldoet absoluut niet aan de behoeften.

[19] Dit betekent een woning zonder toilet in de woning en zonder eigen badkamer of douche. Volgens de EU-SILC-enquête van 2005 leven 6,5 % van de Brusselaars in een woning zonder basiscomfort. Dit percentage is hoger dan in de rest van het land (2,7 %).

7. GEZONDHEID

7.1 Gezondheid van moeder en kind

Foeto-infantiele sterfte (namelijk de sterfte vanaf 22 weken zwangerschap of gedurende het eerste levensjaar) wordt als een belangrijke indicator voor de welzijns- en gezondheidssituatie van een land of regio beschouwd.

In 2006 werden er 17 129 geboorten geregistreerd bij de Brusselse inwoners, wat 575 geboorten meer is dan in 2005.

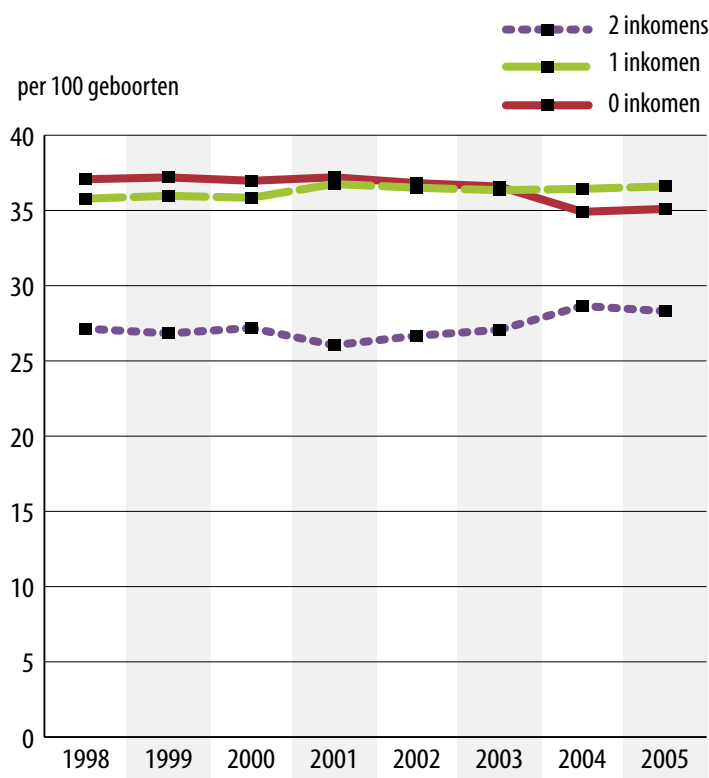
Tabel 14: Verdeling van de geboorten naargelang het aantal ouders met een inkomen uit arbeid in het huishouden en de familiale situatie van de moeder, Brussels Gewest 2005

	Aantal	% van de geboorten
Aantal ouders met een inkomen uit arbeid in het huishouden*		
0	4 547	28,3 %
1	5 890	36,6 %
2	5 640	35,1 %
Familiale situatie van de moeder**		
Alleenstaand en geen inkomen uit arbeid	1 768	11,0 %
Alleenstaand en een inkomen uit arbeid	733	4,8 %
Niet alleenstaand	13 525	84,2 %

*Onbekend voor 477 geboorten ; **Onbekend voor 488 geboorten.
Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn

In 2005 vonden 29 % van de geboorten plaats in een huishouden zonder inkomen uit arbeid en 11 % bij een alleenstaande moeder zonder inkomen uit arbeid. De figuur toont dat het aandeel kinderen geboren in een huishouden zonder inkomen uit arbeid steeg tussen 2003 en 2004, maar stabiel bleef tussen 2004 en 2005.

Figuur 15: Evolutie van de sociale kenmerken van de boorlingen, Brussel 1998-2005

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn

Tabel 15: Verdeling van de geboorten naargelang de nationaliteit van de moeder bij de geboorte van het kind, Brussels Gewest, 1998-2005

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
België	53,5 %	53,9 %	52,7 %	54,5 %	55,7 %	54,3 %	54,7 %	54,0 %
Maghreb en Egypte ^[20]	15,7 %	14,9 %	13,6 %	12,4 %	12,0 %	12,0 %	12,9 %	12,7 %
Europese Unie (15 landen zonder België)	14,1 %	13,1 %	13,4 %	13,2 %	12,4 %	12,6 %	12,0 %	12,3 %
Oost-Europa en Rusland	3,5 %	4,7 %	5,8 %	5,7 %	6,0 %	6,6 %	6,4 %	6,8 %
Sub-Saharisch Afrika	4,8 %	5,0 %	5,8 %	5,6 %	5,7 %	6,2 %	6,0 %	6,1 %
Turkije	4,3 %	4,1 %	3,9 %	3,4 %	2,9 %	2,8 %	2,6 %	2,5 %
Zuid-Oost-Azië	1,5 %	1,7 %	1,7 %	1,8 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	2,1 %
Centraal- en Zuid-Amerika en Caraïben	1,0 %	1,0 %	1,3 %	1,4 %	1,8 %	1,9 %	1,8 %	1,9 %
Noord-Azië en Midden-Oosten	0,7 %	0,7 %	1,0 %	1,2 %	1,1 %	1,2 %	1,1 %	1,0 %
Noord-Amerika	0,4 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %	0,5 %	0,5 %	0,3 %	0,4 %
Andere Europese landen	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %
Andere	0,5 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn

De sociale ongelijkheid bij de perinatale en infantiele gezondheid is duidelijk merkbaar in het Brussels Gewest. Kinderen die geboren worden in een huishouden zonder inkomen uit arbeid hebben twee keer meer kans om dood geboren te worden of te sterven in de eerste levensmaand dan kinderen geboren in een huishouden met twee inkomens uit arbeid. De kans om in de loop van het eerste levensjaar te sterven is drie keer groter^[21].

De sociale ongelijkheid kan aangetoond worden voor alle doodsoorzaken van infantiele sterfte (gedurende het eerste levenjaar): naargeljik de doodsoorzaak is de kans voor een kind geboren in een huishouden zonder inkomen uit arbeid twee tot drie maal hoger dan voor kinderen in een huishouden met twee inkomens uit arbeid, voor wiegedood zelfs vijf keer hoger.

Deze pasgeborenen hebben ook 1,2 keer meer kans te vroeg geboren te worden en 1,3 keer meer kans op een laag geboortegewicht (minder dan 2500 g). De ongelijkheid inzake laag geboortegewicht en vroeggeboorte is minder duidelijk, ten dele omdat de Marokkaanse en Turkse moeders, ondanks een hoger perinataal sterftecijfer, minder vaak premature baby's hebben of baby's met een laag geboortegewicht (voor meer details zie Welzijnsbarometer 2006).

[20] De meeste moeders in deze groep hebben de Marokkaanse nationaliteit.

[21] De indicator die in het NAPIncl wordt voorgesteld betreft het sterftecijfer volgens het socio-professioneel profiel van de vader. Door rekening te houden met de situatie van beide ouders krijgen we echter een beter beeld van de realiteit. Hierdoor wordt onder meer ook met kinderen van een alleenstaande moeder - meer dan 15 % van de geboorten in Brussel - rekening gehouden.

7.2 Gezondheid op volwassen leeftijd

De impact van armoede op de gezondheid treft alle leeftijden.

De vierjaarlijkse nationale Gezondheidsenquête door middel van interview levert heel wat informatie over de samenhang tussen gezondheidsindicatoren en de sociale situatie van de Brusselaars. De laatste editie dateert van 2004 en de meest recente resultaten werden gepubliceerd in de vorige editie van deze Welzijnsbarometer (zie Welzijnsbarometer, editie 2006, p. 34-40, www.observatbru.be). Enkel de belangrijkste vaststellingen worden hier herhaald.

Er bestaan grote verschillen binnen de Brusselse bevolking op het vlak van de levensverwachting en vooral het voorspelde aantal jaren in goede gezondheid. Op de leeftijd van 25 jaar heeft een man met een diploma van het hoger onderwijs gemiddeld 20 jaar langer in goede gezondheid te leven dan een man met hoogstens een diploma van het lager onderwijs. Voor vrouwen bedraagt dit verschil 18 jaar. Op dezelfde leeftijd

is de kans om zich niet gezond te voelen 2,5 maal hoger bij Brusselaars met hoogstens een diploma van het lager onderwijs dan voor de hooggeschoolde Brusselaars. We vinden ook grote sociale ongelijkheid inzake mentale gezondheid, beperkingen in het dagelijkse leven, risicofactoren voor de gezondheid zoals obesitas of roken, de toegang tot gezondheidszorgen en het gebruik van preventieve zorgen zoals bijvoorbeeld screening.

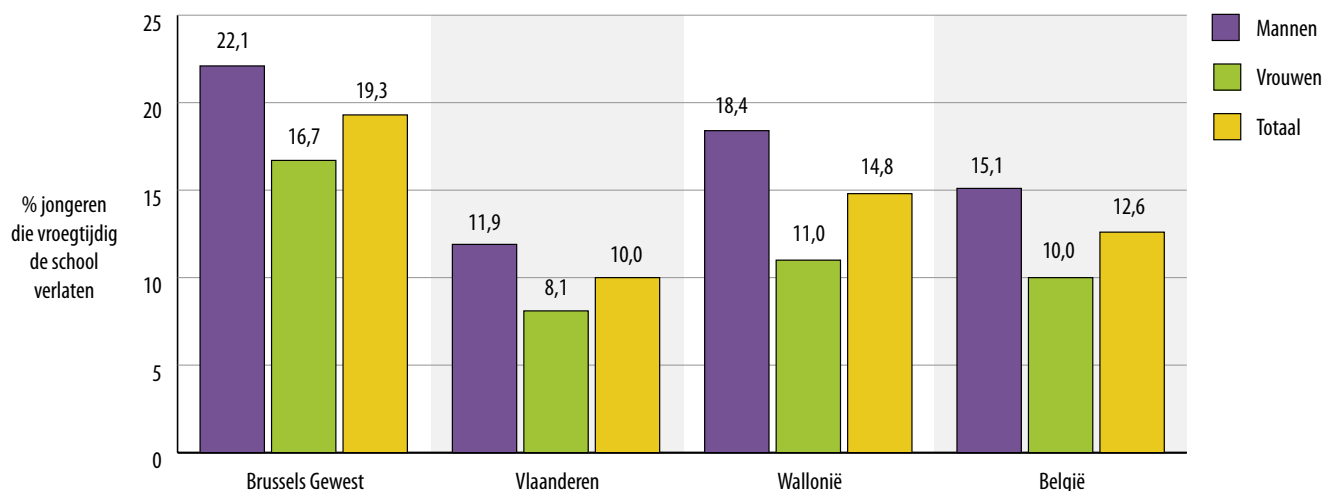
Deze hechte relatie tussen gezondheid en sociale situatie is zeker niet uniek voor het Brussels Gewest. Het Brussels Gewest onderscheidt zich echter wel van de rest van het land en vooral van Vlaanderen door de relatieve omvang van de zwakste groep. Terwijl in Vlaanderen doorheen de Gezondheidsenquêtes van 1997 tot 2004 ongeveer een op twintig Vlamingen aangaf dat ze hun gezondheid niet optimaal konden onderhouden om financiële redenen, was dit in het Brussels Gewest in de buurt van een op vijf en een op tien voor heel het land.

8. OPLEIDINGSNIVEAU

8.1 Lage scholing bij jongeren tussen 18 en 24 jaar

Het aandeel jongeren zonder diploma dat geen onderwijs of vorming meer volgt, is hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land. Tussen 2005 en 2006 steeg het aandeel bij de Brusselse jonge mannen terwijl het daalde bij de jonge vrouwen.

Figuur 16: Aandeel van de jongeren tussen 18 en 24 jaar met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs die vroegtijdig de school verlieten en die geen onderwijs of vorming meer volgen, 2006 (NAPincl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

In 2006 had 32 % van de jonge Brusselaars (18-24 jaar) met een niet-Europese (EU-27) nationaliteit hoogstens een diploma lager secundair onderwijs, tegenover 19 % van de jongeren met EU-27-nationaliteit en 17 % van de Brusselse jongeren met Belgische nationaliteit.

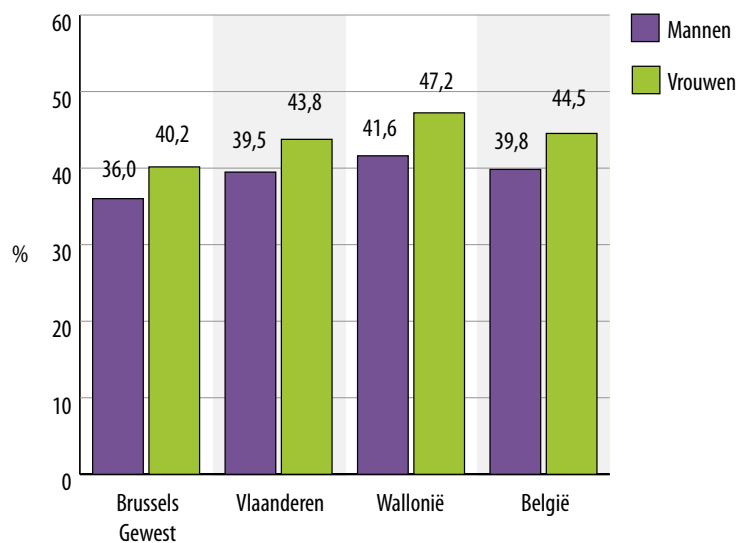
40,2 % van de jonge (18-24 jaar) werkloze Brusselaars heeft hoogstens een diploma lager secundair onderwijs en volgde geen onderwijs meer. In 2005 bedroeg dit aandeel 49,2 %. Het aandeel van deze jonge laaggeschoolden bij de jonge werkende

Brusselaars steeg (25,1 % in 2006 tegenover 22,3 % in 2005) (Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006).

8.2 Lage scholing bij volwassenen van 25 jaar en ouder

Bij de 25-plussers varieert het aandeel laaggeschoolden met het geslacht (figuur 17), de leeftijd (figuur 18), de nationaliteit (figuur 19) en is er een sterke link met de activiteitsstatus (figuur 20). De percentages in 2006 zijn vergelijkbaar met deze in 2005.

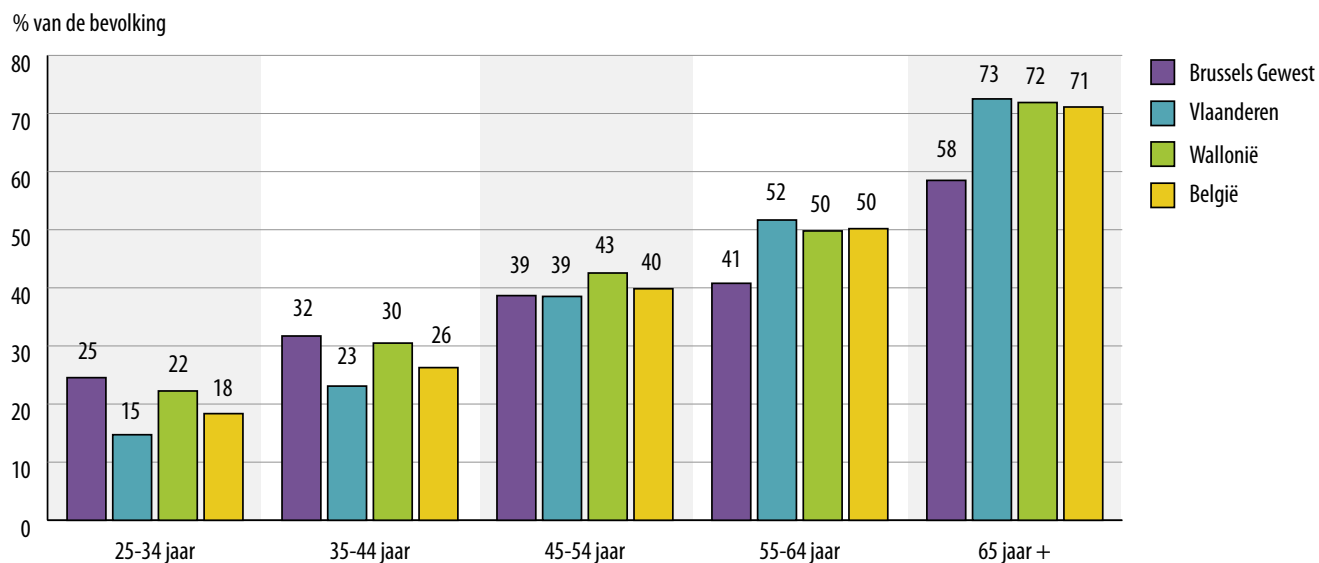
Figuur 17: Aandeel van de bevolking van 25 jaar en ouder met maximum een diploma van het lager

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

In de Brusselse volwassen bevolking is het aandeel laaggeschoolden (mensen met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs) lager dan in de andere gewesten (38 % versus 42 % in Vlaanderen en 45 % in Wallonië). Dit is zeer duidelijk boven de leeftijd van 55 jaar (figuur 18). Beneden de 45 jaar is het aandeel laaggeschoolden daarentegen hoger in Brussel dan in de rest van het land.

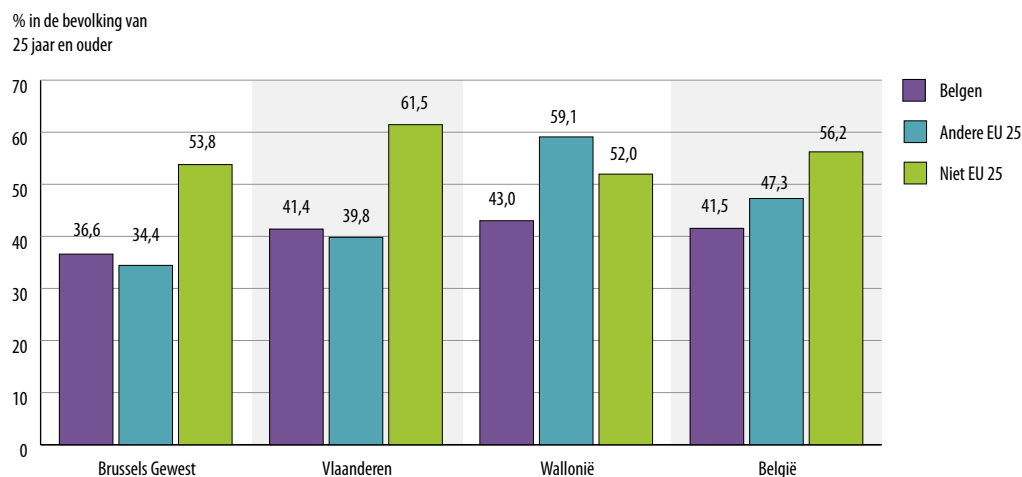
Figuur 18: Aandeel van de bevolking van 25 jaar en ouder met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs, naar leeftijd, 2006 (NAPIncl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

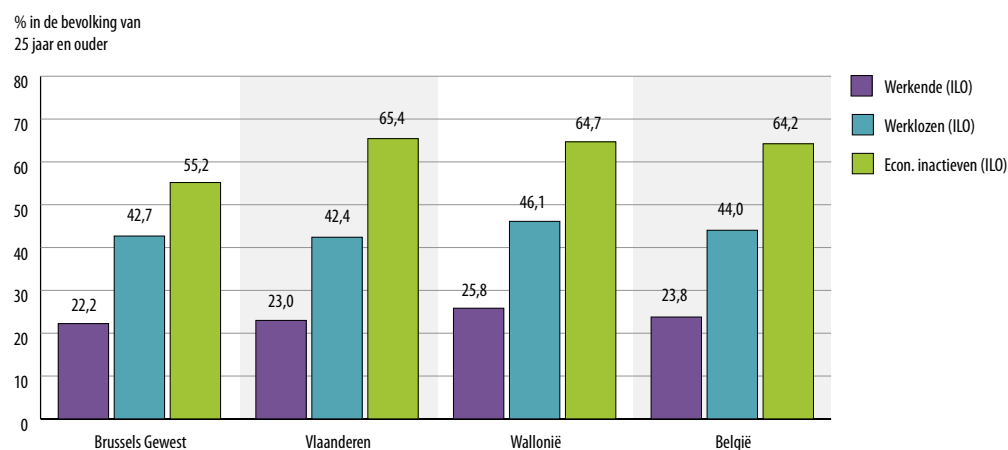
Het aandeel volwassenen met een laag opleidingsniveau is hoger bij de mensen met een niet-Europese nationaliteit, evenals bij de niet-actieven en werklozen.

Figuur 19: Aandeel van de bevolking met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs in de totale bevolking van 25 jaar en ouder, naar nationaliteit, 2006 (NAPIncl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

Figuur 20: Aandeel van de bevolking met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs in de totale bevolking van 25 jaar en ouder, naar aard van de activiteit, 2006 (NAPIncl)

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2006

9. MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE EN PARTICIPATIE

Drie NAPincl-indicatoren met betrekking tot maatschappelijke integratie en participatie zijn ook voor het Brussels Gewest beschikbaar.

De eerste indicator benadert het thema aan de hand van de frequentie en de kwaliteit van **sociale contacten** die mensen hebben en hun deelname aan het verenigingsleven. 62,7 % van de Brusselaars van 16 jaar en ouder neemt niet deel aan sportieve activiteiten, recreatieve activiteiten (jeugdbeweging, gepensioneerdenvbond, vrijetijdsverenigingen) of artistieke activiteiten (muziek, theater, plastische kunsten). Dat is meer dan in Vlaanderen (57,1 %), maar minder dan in Wallonië (71,6 %) (NAPincl, EU-SILC 2005). De percentages op basis van EU-SILC liggen een stuk hoger dan de resultaten op basis van de Gezondheidsenquête (zie Welzijnsbarometer 2006), gezien de vraagstelling in beide enquêtes verschilt.

Maatschappelijke integratie en participatie zijn ook gelinkt aan het sociaal statuut. Volgens de Gezondheidsenquête 2004 stijgt de participatie aan het verenigingsleven met het opleidingsniveau (zie Welzijnsbarometer 2006, p. 45 en de atlas «Thuiswonen na je 65ste» 2007).

De tweede NAPincl-indicator benadert het thema vanuit de mogelijkheid om al dan niet met **vakantie** te kunnen gaan. 41,1 % van de Brusselaars leeft in huishoudens die zich niet één week vakantie, weg van thuis kunnen veroorloven. Dat percentage is iets hoger dan in Wallonië (40,7 %) en dubbel zo hoog dan in Vlaanderen (16,0 %) (NAPincl, EU-SILC 2005).

De derde NAPincl-indicator heeft betrekking op de **digitale kloof**. 27,1 % van de Brusselse huishoudens heeft geen internetconnectie omwille van financiële redenen, tegenover 14,4 % in Wallonië en 5,0 % in Vlaanderen (NAPincl, EU-SILC 2005).

Vanuit beleidsoogpunt probeert de **actieve welvaartsstaat** de maatschappelijke integratie van mensen te bevorderen via verschillende activeringsmaatregelen. Zo voorziet de wet op maatschappelijke integratie van 2002 een project voor elke OCMW-steuntrekker. Isabelle Lacourt verwijst in haar recente studie over de Brusselse OCMW's op de vele moeilijkheden die deze aanpak met zich meebrengt in de Brusselse multiculturele context met een hoge werkloosheidsgraad en een grote groep kwetsbare mensen. De notie van een persoonlijk project veronderstelt immers een zekere distantie ten opzichte van het heden en botst met de kwetsbare, vaak dringende, situatie van de gebruikers. Het publiek van de Brusselse OCMW's is meer divers, vaker onderhevig aan discriminatie en meer onderworpen aan zwaardere vereisten van de werkgevers (tweetaligheid, kwalificaties) (Lacourt, 2007).

10. WOORDENLIJST

Actiris: vroeger BGDA: Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling.

Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie: het voormalige Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) maakt deel uit van de FOD Economie KMO, Middenstand en Energie. Deze dienst stelt heel wat statistieken ter beschikking van het grote publiek via haar website: http://statbel.fgov.be/home_nl.asp

Equivalent leefloon: het equivalent van het leefloon is financiële hulp (dezelfde bedragen als het leefloon) in het kader van maatschappelijke hulp (wet van 2 april 1965). Het wordt toegekend aan mensen die om bepaalde redenen (bijvoorbeeld nationaliteit) niet in aanmerking komen voor het recht op maatschappelijke integratie.

Externe bijdragen: De externe bijdragen vormen een onderdeel van het Brusselse armoederapport. Deze externe bijdragen handelen over kenmerken van armoede en armoedebestrijding en worden opgesteld door Brusselse observatoria en referentiecentra en eventueel door federaties van centra en diensten. Ze zijn beschikbaar op de website van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn (www.observatbru.be).

GGC: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid: overheidsorgaan dat instaat voor de uitwisseling en verzameling van sociale gegevens bij de verschillende instellingen van de sociale zekerheid (<http://www.bcsc.fgov.be>).

Leefloon: het leefloon is een minimuminkomen voor mensen die niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak op kunnen maken, noch in staat zijn deze hetzij door

eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven.

Mediaan inkomen: Wanneer men alle inkomens rangschikt van het kleinste tot het hoogste bedrag, is het mediaan inkomen het bedrag in het midden van de rangschikking. Dit betekent dat de helft van de inkomens lager is dan het mediaan inkomen, en de helft hoger is. De mediaan wordt minder beïnvloed door extreme waarden (zeer hoog of zeer laag) dan het gemiddelde. De «armoederisicodrempel» werd vastgelegd op 60 % van het mediaan inkomen.

NAPincl: Nationaal Actieplan Sociale Inclusie (zie http://www.mi-is.be/themes/poverty/NAP/index_nl.htm).

NWW: Niet-werkende werkzoekenden. Personen zonder bezoldigd werk die ingeschreven zijn als werkzoekende bij een gewestelijke openbare dienst voor arbeidsbemiddeling. Het gaat zowel om uitkeringsgerechtigde werklozen, als om jongeren in wachttijd, vrij ingeschreven werkzoekenden en verplicht ingeschreven werkzoekenden (bijvoorbeeld doorverwezen door een OCMW).

Procentpunt: wanneer 2 percentages worden vergeleken, wordt het verschil tussen beide vaak uitgedrukt in procentpunten. Het verschil tussen 10 % en 30 % bedraagt 20 procentpunten (niet te verwarren met 30 % is 300 % groter/meer dan 10 %).

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting: zie www.armoedebestrijding.be

UVW: Uitkeringsgerechtigde werkzoekende.

II. REFERENTIES

II.1 Websites

FOD Economie KMO, Middenstand en Energie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, www.statbel.fgov.be.

Gezondheidsenquête:
<http://www.iph.fgov.be/epidemie/epinl/index4.htm>.

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn:
www.observatbru.be

POD – Maatschappelijke Integratie: www.mi-is.be

Studiedienst van de Vlaamse Regering:
<http://aps.vlaanderen.be/index.htm>.

II.2 Documenten

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse. Statistische indicatoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Uitgave 2006. Brussel: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2006.

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse. De conjunctuurbarometer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Brussel: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, juli 2007.

Carpentier S., Van den Bosch K. Problematische schulden in België. Op zoek naar het profiel van de bevolking met (problematische) schuldsituaties en indicatoren hierover op basis van SILC 2004. Brussel: CSB, Centrum voor sociaal beleid Herman Deleeck - FOD Sociale Zekerheid, 2007.

De Keersmaecker ML. Observatiecentrum van de huurprijzen 2006. Brussel: Gewestelijk Observatiecentrum voor de huurprijzen, 2007. (biblio.bghm@bghm.irisnet.be)

Lacourt I. «Wat is jouw project?» Socio-professionele inschakeling van cliënten in de Brusselse OCMW's. Brussels studies maart 2007, nr 5. (www.brusselsstudies.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Welzijnsbarometer 2005. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2005. (www.observatbru.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Welzijnsbarometer 2006. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2006. (www.observatbru.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2006. (www.observatbru.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Thuiswonen na je 65ste. Atlas van de behoeften en actoren in Brussel. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2007. (www.observatbru.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Welzijns- en gezondheidsstatistieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Fiches per gemeente. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2006. (www.observatbru.be)

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Externe bijdragen 2007. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2007. (www.observatbru.be)

Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Ordonnantie van 20/7/2006 betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2006. (www.observatbru.be)

Werkgroep indicatoren NAPincl, Belgisch strategisch verslag inzake sociale bescherming en sociale inclusie NAPincl. Indicatoren. Brussel: POD Maatschappelijke Integratie, 2006. (http://www.mi-is.be/themes/poverty/NAP/index_nl.htm)

12. CONCLUSIES EN SAMENVATTING

Deze derde editie van de Welzijnsbarometer laat toe enkele grote lijnen te beschrijven inzake de evolutie van de armoede in het Brussels Gewest gedurende de laatste jaren.

Vanuit demografisch oogpunt ziet men dat het aantal Brusselaars blijft stijgen, vooral dankzij de internationale migratie en het hoog geboortecijfer. De samenstelling van de bevolking verandert elk jaar een beetje. Zo stellen we een lichte stijging vast van het aandeel éénoudergezinnen. In 2006 zijn 11 % (53 665) van de huishoudens een éénoudergezin.

Drie op tien Brusselaars leven onder de armoederisicogrens. Deze armoederisicogrens wordt vastgelegd op 60 % van het mediaan inkomen in België. Deze grens steeg met 13,5 % tussen de EU-SILC enquêtes van 2004 en 2005 wat een belangrijke stijging weerspiegelt van het mediaan inkomen in het land. Het leefloon, de werkloosheidsuitkeringen, de vervangingsuitkeringen voor mensen met een handicap en de pensioenen voor werknemers stegen echter slechts met 2 % en de pensioenen voor zelfstandigen stegen met 6 %. Dit betekent dat mensen met een minimumuitkering verder onder de armoederisicogrens zakken.

Het is echter niet eenvoudig om algemene conclusies te trekken over de evolutie van de armoede. De verschillende evoluties per type uitkering worden immers ook beïnvloed door administratieve maatregelen en acties van het activeringsbeleid die de meest kwetsbare bevolking soms gewoon van statuut doen verschuiven.

Het aantal mensen met een leefloon of een equivalent leefloon steeg in de loop van de eerste jaarhelft van 2006. In april 2006 ontvingen 27 000 Brusselaars een leefloon of een equivalent.

In het algemeen bleef het aandeel van de bevolking dat recht had op een verhoogde tegemoetkoming voor geneeskundige zorgen stabiel en nam het zelfs lichtjes af. Toch stegen sommige categorieën gerechtigden sinds 2003, zoals de gerechtigden op een uitkering voor mensen met een handicap of de oudere langdurig werklozen. Voor andere categorieën gerechtigden stellen we een stabilisering of zelfs een vermindering vast, vooral bij gerechtigden van 65 jaar en ouder.

De werkloosheidsgraad blijft zeer hoog in het Brussels Gewest. Hoewel de werkloosheid van korte duur daalde, bleef de langdurige werkloosheid stijgen. Deze stijging is nog sterker bij vrouwen dan bij mannen. Een laag opleidingsniveau blijft een belangrijke drempel om toegang te vinden tot de arbeidsmarkt, zeker in het Brussels Gewest. Brusselaars met niet-Europese nationaliteit zijn vaker uitgesloten van de arbeidsmarkt dan Europeanen. Bij niet-Europeanen is een op vijf minstens één jaar werkloos.

Voor jongeren is de inschakeling op de arbeidsmarkt een beetje verbeterd. In 2006 daalde het aantal jongere (< 25 jaar) niet-werkende werkzoekenden voor het eerst sinds 2002. Er blijft echter nog een lange weg af te leggen, want meer dan één op drie actieve jongeren (< 25 jaar) is werkloos. Bijna één op vijf jonge Brusselaars verliet de school met hoogstens een diploma van het lager secundair onderwijs en volgt geen onderwijs meer. Dit aandeel bleef stabiel sinds 2003.

Armoede bij jongeren en bij huishoudens met kinderen blijft verontrustend. Bijna één kind op drie (32 %) leeft in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Dit percentage bleef stabiel sinds 2002. Een concentratie van arme huishoudens met kinderen is niet eigen aan het Brussels Gewest, maar is in verschillende gradaties terug te vinden in alle grote steden in België (zo varieert het aandeel kinderen in een huishouden zonder inkomen uit arbeid van 20 % in Gent tot 42 % in Charleroi).

Door de stijging van de huurprijzen en het zwakke aanbod aan sociale huisvesting wordt de problematiek van de huisvesting steeds ernstiger voor de Brusselaars met een laag inkomen. Op de private huurmarkt moet een alleenstaande met een leefloon gemiddeld 62 % van zijn inkomen afstaan voor de huur van een woning met één kamer zonder basiscomfort (namelijk zonder toilet en badkamer of douche). Het aantal verhuurde sociale woningen steeg niet en het aantal huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning steeg tot 25 029 huishoudens op 1 januari 2007.